

Nomos

Bölüm Başkanı: Uluslararası İklim Finansmanı: Politikalar, Yapılar ve Zorluklar Bölüm

Yazar(lar)ı: Cord Lüdemann ve Oliver C. Ruppel

Kitap Adı: İklim Değişikliği: Uluslararası Hukuk ve Küresel Yönetişim

Kitap Alt Başlığı: Cilt II: Değişen Çevrede Politika, Diplomasi ve Yönetişim Kitap Editör(ler)i:

Oliver C. Ruppel, Christian Roschmann ve Katharina Ruppel-Schlichting Yayımlayan: Nomos

Verlagsgesellschaft mbH

Kararlı URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctv941vsk.19>

JSTOR, akademisyenlerin, araştırmacıların ve öğrencilerin güvenilir bir dijital arşivdeki çok çeşitli içeriği keşfetmelerine, kullanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olan kar amacı gütmeyen bir hizmettir. Üretkenliği artırmak ve yeni akademik formları kolaylaştırmak için bilgi teknolojilerini ve araçlarını kullanıyoruz. JSTOR hakkında daha fazla bilgi için lütfen support@jstor.org adresiyle iletişime geçin.

JSTOR arşivini kullanmanız, <https://about.jstor.org/terms> adresinde bulunan Kullanım Hüküm ve Koşullarını kabul ettiğinizi gösterir.

Bu içerik Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives altında lisanslanmıştır 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY-NC-ND 4.0). Bu lisansın bir kopyasını görüntülemek için <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/> adresini ziyaret edin.

JSTOR

Nomos Verlagsgesellschaft mbH, İklim Değişikliği'ni dijitalleştirmek, korumak ve erişimi genişletmek için JSTOR ile işbirliği yapıyor: *Uluslararası Hukuk ve Küresel Yönetişim*

Bu içerik şu adresten indirilmiştir

78.182.141.255 üzerinde Fri, 04 Apr 2025 08:24:26 UTC

Tüm kullanımlar <https://about.jstor.org/terms> adresine tabidir.

Özet

İklim değişikliği tartışmalarında devam eden müzakereler, iklim finansmanı konusunda öne Azaltım ve uyum faaliyetlerinin büyük miktarlarda sermaye gerektirdiği genel olarak kabul edilmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı, iklim hedeflerine ulaşmak için yapılacak yatırımların toplam maliyetinin 2010-2020 yılları arasında yılda 220 milyar ABD dolarına, 2020-2030 yılları arasında ise yılda yaklaşık 1 trilyon ABD dolarına ulaşabileceğini tahmin etmektedir. Finansal ihtiyaçların farkında olan uluslararası toplum, son yirmi yılda çeşitli iklim finansmanı araçları ve mekanizmaları geliştirmiştir. Okuyucuyu iklim değişikliği çerçevesinin temel finansman hükümleri ve iklim finansmanının yol gösterici ilkeleri ile tanıştırdıktan sonra makale, uluslararası toplumun en son mali taahhütleri ve yeni ve kapsamlı bir finansman mekanizması olarak Yeşil İklim Fonu'nun (GCF) kurulması da dahil olmak üzere iklim finansmanı ile ilgili son uluslararası gelişmeleri sunmaktadır. Makale daha sonra iklim finansmanının çeşitli kamu ve özel kaynakları ile iklim finansmanının dağıtılmasında yer alan çok sayıda kanal, mekanizma ve aktör hakkında genel bir bakış sunmaktadır. Bu bağlamda katkı, uluslararası iklim değişikliği çerçevesinde azaltım ve uyum konuları için özel olarak belirlenmiş olan ödeme kuruluşlarına odaklanmaktadır. Ayrı bir bölümde hesap verebilirlik, şeffaflık ve yolsuzluk konusu ele alınmaktadır, zira hem büyük hacimli mali transferler hem de mevcut iklim finansmanı mimarisinin karmaşıklığı endişe yaratmaktadır. Uluslararası toplumun iddialı taahhütleri ve iklimle ilgili gelecekteki yatırımlara ilişkin mevcut tahminler özel sektör sermayesinde önemli bir artış gerektirdiğinden, makale son olarak özel iklim finansmanı konusunu ele almaktadır. İklim yatırımları için yatırım ortamının önemi vurgulandıktan sonra, özel yatırımların önündeki mevcut engeller ve bu engellerin aşılması ve özel sektör katılımının harekete geçirilmesi için gerekli tedbirler açıklanmaktadır. Yeni iklim finansman fonunun başarısı

yeni ve ilave mali araçların kanalize edilmesinde kilit bir rol oynaması, aracın önemli ölçekte ilave özel yatırımı harekete geçirip geçiremeyeceğine de bağlı olacaktır.

A. Giriş

Azaltım ve uyum faaliyetleri büyük miktarlarda finansman ve yenilikçi finansal mekanizmalar gerektirmektedir. Bu amaçlar doğrultusunda, açıkça tanımlanmamış olsa da *iklim finansmanı* terimi yaygın olarak kullanılmaktadır. Özetle, iklim finansmanı, kapasite geliştirme, araştırma ve geliştirme ve düşük karbonlu, iklime dirençli kalkınmaya geçişi kolaylaştırmaya yönelik daha geniş çabalar dahil olmak üzere azaltım ve uyum faaliyetleri için mali desteği kapsar.¹

Tarihsel olarak, iklim finansmanının sadece çok küçük bir kısmı uyum çabalarına gitmiştir: daha büyük oran azaltım önlemleri için kullanılmıştır² - tartışmalı bir şekilde, iklim değişikliğinin olumsuz etkileri sera gazı azaltımlarını artırarak hala azaltılabildiği sürece azaltıma daha fazla yatırım yapmak mantıklıdır. Buchner ve ark.³ 2012 yılında iklim finansmanı akışlarının 364 milyar ABD dolarına ulaştığını ve bunun sadece 14 milyar ABD dolarının uyum için kullanıldığını tahmin etmektedir.

İklim değişikliğiyle mücadele için gereken toplam yatırıma ilişkin son tahminler durum hakkında net bir tablo çizmektedir: Uluslararası Enerji Ajansı, iklim hedeflerine ulaşmak için yapılacak yatırımın toplam maliyetinin 2010-2020 yılları arasında yılda 220 milyar ABD doları, 2020-2030 yılları arasında ise yılda yaklaşık 1 trilyon ABD doları olabileceğini tahmin etmektedir.⁴ Uyumla ilgili olarak, Dünya Bankası'nın Dünya Kalkınma Raporu'na göre maliyetler

Yılda 75 milyar ila 100 milyar dolar.⁵ Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) incelemesi, "iklim değişikliğini ele almak için 2030'da ek yatırım ve finansal akışların 2030'da küresel yurt içi hasılanın %0,3 ila %0,5'ine ve küresel yurt içi hasılanın %1,1 ila %1,7'sine denk geldiği" sonucuna varmıştır.

2030'da yatırım".⁶

1 Buchner ve diğerleri (2011:1).

2 (a.g.e.:7).

3 (a.g.e.:1).

4 Uluslararası Enerji Ajansı (2010).

5 Dünya Bankası (2010).

6 UNFCCC (2009:1).

Bu bağlamda ele alınması gereken soru, iklim değişikliğiyle ilgili zorlukların üstesinden gelmek için yeterli fonun nasıl yaratılacağıdır. İklim finansmanı oluşturmak için çeşitli öneriler ortaya atılmıştır. Küresel finansman kamu ve özel sektörden elde edilirken,⁷ özel finansman miktarı kamu finansmanından neredeyse üç kat daha fazladır.⁸ Sermaye yaratmaya yönelik temel yaklaşımlar arasında uluslararası vergilendirme veya ülkeler arası karbon piyasaları yer almaktadır. İklim finansmanının bir kaynağı olan Resmi Kalkınma Yardımlarının, üst düzey uluslararası iklim finansmanı taahhütlerini karşılamak için gerekli ölçüğe ulaşması olası değildir.⁹ Bu nedenle BM Genel Sekreterinin Üst Düzey Danışma Komitesi, hedefleri karşılamak için özel finansmanı değerlendirmiştir. Ancak, özel sektör finansmanının, özellikle gelişmekte olan ülkelerde adaptasyona yönelik olarak nasıl etkin bir şekilde harekete geçirilebileceği ve kanalize konusunda şüpheler devam etmektedir.¹⁰

Bu makale iklim finansmanı çerçevesine genel bir bakış sunmaktadır. İlk bölümlerinde, yasal çerçevedeki ilgili hükümleri ve bunların altında yatan temel ilkeleri sunmaktadır. Bölüm daha sonra iklim finansmanı kaynaklarına ve mekanizmalarına odaklanmakta, son olarak da özel iklim finansmanı gibi önemli bir konuyu vurgulamaktadır.

7 İklim finansmanını sınıflandırmaya çalışmak çeşitli seçenekler sunmaktadır. Bir gösterge, kamu fonları ile özel yatırımcı taahhüdü arasındaki ayrım çizgisi olabilir. Ancak fonların kaynağına dayalı bu ayrım, üstünkörü ve kesin olmayan bir ayrım olarak kalmaktadır. İkinci bir sınıflandırma, fonların birincil amacına dayandırılabilir. Temiz Kalkınma Mekanizması (CDM) gibi iklim değişikliği çerçevesinden kaynaklanan finansal araçlar, iklim değişikliği projeleriyle ilgili resmi kalkınma yardımı (ODA) ve iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonuna adanmış diğer ulusal ve uluslararası fonlar arasında bir ayrım çizgisi çizilebilir. Dahası, iklim finansmanı ile RKY arasındaki ilişkiye dair tartışmaya hazır tartışmalara katkıda bulunmaktadır. İklim finansmanının sınıflandırılması için, kamu fonlarının yanı sıra özel sektör sermayesini de içerdiğinin ve gelişmekte olan ülkeler için özellikle önemli olan bütüncül bakış açısını kaybetmeden RKY'den ayırt edilebileceğinin vurgulanması gerekecektir.

8 Buchner ve diğerleri (2011:III).

9 Enerji ve Kaynaklar Enstitüsü (2012:25).

10 Atteridge (2011:25).

B. İklim Finansmanı için Yasal Çerçeve

BMİDÇS iklim finansmanına ilişkin temel kuralları ortaya koymaktadır. kabul edildiğinde, taraflar iklim değişikliği olgusunun "ülkeler arasında mümkün olan en geniş işbirliğini ve bu ülkelerin ortak fakat farklılaştırılmış sorumlulukları ve özel yetenekleri ile sosyal ve ekonomik koşullarına uygun olarak etkili ve uygun bir uluslararası müdahaleye katılımlarını" gerektirdiğini kabul etmişlerdir.¹¹ Giriş bölümündeki bu sözler, işbirliği ve katılımı özel sorumluluklar ve özel yeteneklerin yanı sıra ilgili ülkelerin ekonomik koşullarıyla da ilişkilendirmektedir. İklim değişikliğine yönelik tepkiler, farklı devlet aktörleri için mali sonuçları ve mali sorumlulukları göz önünde bulundurmak zorundadır. Bu nedenle finansman konuları iklim değişikliğiyle mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda yasal çerçeve, BMİDÇS kapsamında uyum ve azaltım program ve projelerinin uygulanmasını desteklemek üzere gelişmekte olan ülkelere mali yardım sağlamaktadır.

BMİDÇS'de iklim finansmanına ilişkin temel hükümler şunlardır
Madde 4 paragraf 3 ve 4 ve Madde 11 BMİDÇS. İlave düzenlemeler Madde 7 paragraf 2(h) ve Madde 21 paragraf 3 BMİDÇS'de öngörülmektedir. Kyoto Protokolü ayrıca mali kaynakların harekete geçirilmesini de öngörmektedir.¹² BMİDÇS Madde 4, tarafların iklim değişikliği rejimi kapsamındaki taahhütlerini içermektedir. Mali taahhütler açısından BMİDÇS Madde 4 paragraf 3, gelişmiş ülke tarafların mali yardımları için kapsamlı bir çerçeve öngörmektedir. İlk olarak, gelişmiş ülke tarafları ve Ek II'de yer alan diğer gelişmiş tarafların, gelişmekte olan ülke taraflarının BMİDÇS Madde 12 paragraf 1 kapsamında gerekli bilgi iletimi ile ilgili mutabık kalınan tam maliyetlerini karşılamak için yeni ve ek mali kaynaklar sağlamaları gerekmektedir.¹³ İkinci olarak ve daha geniş anlamda, bu taraflardan, BMİDÇS Madde 4 paragraf 1 kapsamındaki tedbirlerin uygulanmasının mutabık kalınan tam zihinsel maliyetlerini karşılamak için gelişmekte olan ülke taraflarının ihtiyaç duyduğu mali kaynakları sağlamaları da istenmektedir.¹⁴ Bu tedbirler, azaltım ve uyum yaklaşımlarını ve politikalarını kapsamlı bir şekilde kapsamaktadır. Diğer bir gereklilik olarak, tedbirler gelişmekte olan taraf ülke ile BMİDÇS'yi yürüten kuruluş arasında kararlaştırılmalıdır.

11 UNFCCC için Ön Örnek.

12 Madde 11 Kyoto Protokolü.

13 Madde 4 paragraf. 3 UNFCCC.

14 Madde 4 paragraf. 3 UNFCCC.

finansal mekanizma, şu anda Küresel Çevre Fonu (GEF).¹⁵ BMİDÇS Madde 4 paragraf 4, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasız olan gelişmekte olan ülke taraflarına yönelik mali desteği özellikle vurgulamaktadır. Gelişmiş ülke tarafların, söz konusu olumsuz etkilere uyum maliyetlerinin karşılanmasında ilgili ülkelere yardımcı olmaları gerekmektedir.¹⁶ Dolayısıyla BMİDÇS Madde 4 kapsamındaki mali yardım, iklim değişikliği rejimi kapsamındaki taahhütlerini yerine getiren gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelerin tam mali desteği olarak tasarlanmıştır. Mali yardım ihtiyacı, özel düzenleyici içeriğiyle ilgili olarak Kyoto Protokolü Madde 11'de yeniden teyit edilmiştir.

Mali mekanizmanın organizasyonu ve yönetimi UNFCCC Madde 11'de düzenlenmiştir. Bu hüküm, Taraflar Konferansı'nın (COP) rehberliği altında çalışması ve ona karşı sorumlu olması beklenen, hibe veya imtiyaz temelinde mali kaynakların sağlanmasına yönelik bir mekanizmayı tanımlamaktadır.¹⁷ COP, mali mekanizmanın politikalarının yanı sıra program önceliklerine ve finansman için uygunluk kriterlerine karar verirken, UNFCCC Madde 11 paragraf 1, mali mekanizmanın işleyişinin bir veya daha fazla mevcut uluslararası kuruluş tarafından yürütülmesini gerektirmektedir. Geçici bir dönem için GEF, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IDBR) mali mekanizmanın işletilmesinden sorumlu uluslararası kuruluşlar olarak tanımlanmıştır.¹⁸ Şu anda mali mekanizmanın işletilmesi hala GEF'e verilmiştir. Mali mekanizma ve uluslararası kuruluşun görevlendirilmesi her dört yılda bir gözden geçirilmektedir.¹⁹ UNFCCC Madde 11 paragraf 2, mali mekanizmanın "şeffaf bir yönetim sistemi içerisinde tüm Tarafların adil ve dengeli bir şekilde temsil edilmesini" gerektirmektedir. Buna göre bu gereklilik, mali mekanizmanın işletilmesiyle görevlendirilecek uluslararası kuruluş tarafından karşılanmalıdır. GEF için bu husus, BMİDÇS Madde 21 paragraf 3'te yer alan geçici düzenlemelerde özellikle belirtilmiştir.

15 Küresel Çevre Fonu (GEF), Dünya Bankası bünyesinde bir program olarak kurulmuş ve daha sonra ayrı bir kurum olarak yeniden yapılandırılmıştır. Halihazırda GEF, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ve BMİDÇS de dahil olmak üzere birçok küresel çevre sözleşmesi için bir mali mekanizmadır.

16 Madde 4 paragraf. 4 UNFCCC.

17 Madde 11 paragraf. 1 UNFCCC.

18 Madde 21 paragraf. 3 UNFCCC.

19 Madde 11 paragraf. 4 UNFCCC.

COP ve GEF, aralarındaki etkileşimde, iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum faaliyetlerinin finansmanına etki eden düzenlemelerden sorumludur. Bu düzenlemeler, finanse edilen projelerin politikalara, program önceliklerine ve finansman için uygunluk kriterlerine uygun olmasını sağlamaya yönelik yöntemlerin yanı sıra, belirli bir finansman kararının bu politikalar, program ve uygunluk kriterleri ışığında yeniden gözden geçirilebileceği yöntemleri de içermektedir.²⁰ Başlangıçta, COP ve GEF arasındaki etkileşim bir mutabakat zaptı ile belirlenmiştir.²¹ Daha fazla iletişim, COP'un GEF'e ek rehberlik sağlayan düzenli kararlarını ve UNFCCC Madde 11 paragraf 1 ve 3'te belirtilen hesap verebilirlik gerekliliğini karşılamak için GEF'in COP'a sunduğu yıllık raporları içermektedir.

Son olarak, BMİDÇS Madde 11 paragraf 5 ve Kyoto Protokolü Madde 11 paragraf 3, öngörülen mali mekanizmaya ek olarak, finansmanın ikili, bölgesel veya diğer çok taraflı kanallar yoluyla da sağlanabileceğini açıklığa kavuşturmuştur. Bu hüküm, devlet aktörleri ve diğer paydaşların iklim finansmanında aktif bir rol oynamaları için birçok fırsat sunmaktadır. Böylece, BMİDÇS tarafından öngörülen resmi mali mekanizma dışındaki kanallar aracılığıyla çeşitli programlar ve faaliyetler yürütülmektedir.²² BMİDÇS çerçevesi altındaki seçilmiş finansman mekanizmaları aşağıda sunulacaktır.

C. İklim Finansmanının Yol Gösterici İlkeleri

BMİDÇS'nin Giriş bölümünde de belirtildiği üzere, iklim finansmanı konusu, iklim değişikliği rejiminin yol gösterici ilkesi olan ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve ilgili kabiliyetler kavramıyla bağlantılıdır. Bu ilke, iklim değişikliği tartışmasının sorumluluk, adalet ve hakkaniyete ilişkin etik mülahazalardan güçlü bir şekilde etkilendiğini ortaya koymaktadır.²³ İklim etkilerine ilişkin sorumluluklar gelişmiş dünyaya atfedilebilirken

20 Madde 11 paragraf. 3 UNFCCC.

21 Karar 12/CP.2 ve karar 12/CP.3, http://unfccc.int/cooperation_support/financial_mechanism/guidance/items/3655.php adresinde bulunabilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

22 Bkz. http://unfccc.int/cooperation_and_support/financial_mechanism/bilateral_and_multilateral_funding/items/2822.php, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

23 Müşteri finansmanı müzakerelerine ilişkin etik hususlar hakkında ayrıntılı bir tartışma için Grasso'ya (2011: 361-377) bakınız.

Büyük ölçüde, iklim kırılganlıkları eşit olmayan bir şekilde dağılmıştır ve ağırlıklı olarak gelişmekte olan ülkelerde görülmektedir. Buna paralel olarak, BMİDÇS Madde 4 paragraf 4, gelişmiş ülkelerin, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı özellikle savunmasız olan gelişmekte olan ülke taraflara uyum maliyetlerini karşılamada yardımcı olmak zorunda ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ve ilgili kabiliyetler ilkesinin özel bir değerini içermektedir. Dolayısıyla iklim finansmanı, yüklerin adil bir şekilde nasıl paylaşılacağı ve iklim değişikliğiyle ilgili maliyetlerin nasıl dağıtılacağı sorusu tarafından yönlendirilmektedir.

İklim değişikliği maliyetlerinin dağılımına temel gösterge, gelişmiş ülkelerin karbon temelli sanayi faaliyetlerinin başlangıcından bu yana biriken tarihsel sera gazı emisyonlarından sorumlu olmalarıdır. Bu emisyonlar iklim sisteminde ve hava modellerinde olumsuz değişikliklere katkıda bulunmuştur. Kırleten öder ilkesi ve zarar vermeme ilkesi gibi genel çevre hukuku ilkeleri ışığında iklim değişikliği rejimi, gelişmiş ülkelerin geçmiş ve mevcut sera gazı emisyonlarına ilişkin sorumluluğunu takip etmektedir.²⁴ Bu sorumluluk sadece emisyonların azaltılması ve sınırlandırılmasına ilişkin yükümlülükleri içermemekte, aynı zamanda mali yükümlülükler için de bir temel oluşturmaktadır. Buna göre, iklim etkilerine öncelikli olarak katkıda bulunan sanayileşmiş ülkeler, bu etkilerden mali olarak da sorumlu tutulmaktadır. İklim değişikliği rejimi kapsamında, hava ve iklim modellerindeki değişikliklerin neden olduğu büyük zararlarla karşı karşıya kalan daha savunmasız gelişmekte olan ülkelere mali yardımda bulunmakla yükümlüdürler. Sonuç olarak, mali yardımın özellikle iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlamak için gerekli kaynaklara sahip olmayan ülkelerdeki uyum çabalarını desteklemesi gerekmektedir.

Ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar ilkesi ve ilgili kabiliyetleri, iklim değişikliği çerçevesinde mali sorumlulukların adil ve hakkaniyetli bir şekilde dağıtılmasına yönelik bir denge kurmak için merkezi bir kavramdır. Adalet ve hakkaniyet unsurları, uyumun güçlendirilmesinin hayati önem taşıdığına dair artan farkındalık nedeniyle, iklim değişikliği rejimi kapsamında iklim finansmanının daha da geliştirilmesine ilişkin müzakerelerde giderek daha önemli bir rol oynamaktadır. Geçmişte, mali araçların açık ara en büyük payı sanayileşmiş ve büyük gelişmekte olan ülkelerdeki azaltım çabalarına harcanmıştır.

24 Kırleten öder ilkesinden açıkça bahsedilmemekle birlikte, zarar vermeme ilkesi BMİDÇS'nin Giriş bölümünde, ihtiyatlılık ilkesi ise Madde 3 paragraf 3'te yer almaktadır. 3 BMİDÇS'DE YER ALMAKTADIR.

Çin, Brezilya ve Hindistan gibi ülkeler.²⁵ Giriş bölümünde sunulan diyagram, uyum tedbirlerini destekleyen iklim finansmanının küçük payını göstermektedir. En yeni bulgulara göre, 2010-2011 yılları arasında, azaltım faaliyetleri ağırlıklı olarak yenilenebilir enerjiler ve enerji verimliliğine odaklanarak 350 milyar ABD doları çekerken, uyum için finansman 12,3 milyar dolardan 15,8 milyar dolara.²⁶ Bu rapordaki rakamlar ayrıca 2010-2011 döneminde özel sektörün azaltım tedbirleri için finansmanın %74'üne katkıda bulunduğunu, uyum finansmanında ise kamu finans kuruluşlarının toplamın %77,5'ini oluşturarak baskın kaynaklar olduğunu ortaya koymaktadır.²⁷

İklim değişikliği rejimine ilişkin son müzakereler mali kapasitelerin artırılmasına odaklanmış ve uyum konusunu da güçlendirmiştir.²⁸ Özellikle uyum finansmanının yönetim şekli, uluslararası iklim politikasının gelişimi için çok önemli bir unsur haline gelmiştir.²⁹ Tartışmalar, gelişmekte olan ülkelerde uyum tedbirleri için artan finansmanla ilgili olduğu anda, sorumluluk, adalet ve hakkaniyet konularına değinmektedir. Azaltım hala çoğunlukla sanayileşmiş ülkelerin ve daha büyük gelişmekte olan ülkelerin konusuyken, uyum tedbirlerine özellikle daha az gelişmiş bölgelerde ihtiyaç duyulmaktadır.³⁰ Ayrıca, gelişmekte olan ve özellikle en az gelişmiş ülkeler, anda iklim değişikliğinden sorumlu olan sera gazı emisyonlarına tarihsel olarak en az katkıda bulunmuş olmalarına rağmen, iklim değişikliğinin etkilerine karşı en savunmasız ülkelerdir.³¹ Bu nedenle adalet, sanayileşmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere daha fazla mali kaynak aktarılmasını gerektirmektedir. Buna göre, iklim müzakerelerinde yer alan taraflar ve paydaşlar için zorluk, uyum kapasitesi en az olan daha yoksul, daha kırılgan ülkelerdeki uyum ihtiyaçlarının finansmanı için güvenli, yeterli ve öngörülebilir finansman akışları geliştirmektir.³²

25 Von Bassewitz (2011:316-318). Von Bassewitz, Kyoto Protokolü kapsamında kurulan Temiz Kalkınma Mekanizması'nın (CDM) sanayileşmiş ülkelere fon aktaran en büyük mekanizma olduğunu belirtmektedir. Ancak CDM, büyük geliŞmekte olan ülkelerdeki projeleri desteklerken, daha küçük geliŞmekte olan ve en az geliŞmiş ülkelerdeki projeler için cazip olmadığı için sıklıkla eleŞtirilmektedir.

26 Buchner ve diğerleri (2012:49).

27 (a.g.e.:50-54).

28 Son gelişmeler için bu bölümün bir sonraki bakınız.

29 Grasso (2011:362).

30 Dellink (2009:411).

31 (a.g.e.).

32 Grasso (2011:362).

D. İklim Finansmanına İlişkin Son Uluslararası Gelişmeler

1990'lardan bu yana iklim değişikliği tartışmalarında artan farkındalık, iklim finansmanı konusunu da ortaya çıkarmıştır. İklim değişikliği tartışmalarındaki sürekli tartışmalar ve müzakereler, çeşitli iklim finansmanı araçlarının ve mekanizmalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. İklimle ilgili eski fonların yeniden düzenlenmesi ve yeni fonların devreye sokulması düzenli aralıklarla gündeme gelmiştir. Cancun'daki BMİDÇS¹⁶. Toplantısı'nda alınan kararlarla uluslararası toplum yeni bir finansman çerçevesi geliştirmeye başlamış ve ölçeklendirilmiş, yeni ve ek, öngörülebilir ve yeterli bir finansmanın öngörülmesini belirtmiştir.³³

Cancun Anlaşması'gelişmiş ülkeler, 2010-2012 dönemi için 30 milyar ABD Doları tutarında finansman sağlanmasını hızlandırmayı taahhüt etmişlerdir. Karar, yeni ve ek mali kaynaklara atıfta bulunmakta ve "uyum ve azaltım arasında dengeli bir dağılım" hedeflemektedir.³⁴ En hassas durumdaki gelişmekte olan ülkeler için taahhüt, uyum için finansmanın bir öncelik olarak kabul edildiğini belirtmektedir. Cancun Anlaşması, bu hızlı ilerleme taahhüdünün ötesinde, gelişmiş ülke taraflarının "gelişmekte olan ülkelerin ihtiyaçlarını karşılamak için 2020 yılına kadar yılda 100 milyar ABD dolarını ortaklaşa harekete geçirme hedefi" taahhüdünü de içermektedir. Uluslararası toplumun bu taahhüdü, ilke olarak, tarihteki en büyük kalkınma programlarından birini temsil etmektedir.³⁵ Bununla birlikte, uluslararası tartışma aynı zamanda "100 milyar ABD doları hedefini aynı anda gerçekleştirebilecek ve nihai kullanım tamamını karşılayabilecek tek bir kaynak olmadığını" da kabul etmiştir.³⁶ Buna paralel olarak, Cancun Anlaşması, finansmanın kamu ve özel, çok taraflı ve iki taraflı ve alternatif kaynaklar dahil olmak üzere birden fazla sağlanabileceğini de teyit etmiştir. Bu bağlamda Cancun Anlaşması, Bali Eylem Planı'nda yer alan özel finansman hükümlerinden hareket etmektedir. Bu hükümler, diğerlerinin yanı sıra, yeterli, önceden belirlenebilir ve sürdürülebilir mali kaynaklara erişimin iyileştirilmesi, yeni ve ilave kaynakların sağlanması da dahil olmak üzere mali kaynakların sağlanması konusunda daha fazla eylem çağrısında bulunmaktadır.

33 UNFCCC, Decision 1/CP.16 The Cancun Agreements, Outcome of the Work of the Ad Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention, 16, <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cop16/eng/07a01.pdf> adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

34 (a.g.e.).

35 Donner (2011:908).

36 BM Genel Sekreteri (2010:35).

kaynakların yanı sıra kamu ve özel sektör finansmanının harekete geçirilmesi ve iklim dostu yatırım tercihlerinin kolaylaştırılması.³⁷ 100 milyar ABD\$'lık iddialı hedef, öngörülen finansman kaynaklarının 2020'den çok önce güvence altına alınmasını gerektirecektir, böylece "hem fon sağlama kapasitesinin hem de sağlanan fon akışını akıllıca kullanma kapasitesinin geliştirilmesi için yeterli zaman sağlanmış olacaktır".³⁸

Cancun anlaşmasındaki bir diğer önemli karar ise Yeşil İklim Fonu'nun (GCF) kurulmasıdır. Bu yeni finansal araç, hem başlangıçtaki 30 milyar ABD dolarını hem de öngörülen yıllık 100 milyar ABD dolarının önemli bir kısmını değiştirecektir.³⁹ Cancun anlaşması ayrıca, GCF'nin uyum için yeni fonların önemli bir kısmından sorumlu olacağına işaret etmektedir.⁴⁰ Cancun anlaşmasına göre, finansmanın kamu, özel, ikili ve çok uluslu kaynaklar dahil olmak üzere birden fazla kanaldan akması önerilmektedir.⁴¹

GCF'nin COP'un rehberliğinde ve COP'a karşı sorumlu olarak, dengeli ve kapsamlı bir yönetim aracı ve Fon'un mümkün olan en kısa sürede faaliyete geçmesini sağlayacak bir aracı süreç ile hayata geçirilmesi, Güney Afrika'nın Durban kentinde düzenlenen 17. COP'ta gerçekleştirilen iklim müzakerelerinin sonuçlarından biri olmuştur.

Katar'ın başkenti Doha'da düzenlenen (Doha İklim Geçidi olarak adlandırılan) 18. COP'ta alınan son kararlar, iklim değişikliği alanında finansman mekanizmalarının önemini vurgulamaktadır. Örneğin, Uzun Vadeli Finansmana İlişkin Çalışma Programında aşağıdaki kararlar alınmıştır:⁴²

Gelişmiş ülke Tarafları, anlamlı azaltım eylemleri ve uygulama konusunda şeffaflık çerçevesinde iklim finansmanının 2020 yılına kadar kamu, özel ve alternatif kaynaklardan yılda 100 milyar ABD Dolarına çıkarılmasına yönelik yolları belirleme çabalarında bilgilendirmek ve Tarafları, gelişmekte olan ülkelerde iklim finansmanının harekete geçirilmesini ve etkili bir şekilde kullanılmasını kolaylaştırmak için elverişli ortamlarını ve politika çerçevelerini geliştirme konusunda bilgilendirmek amacıyla, uzun vadeli finansmana ilişkin çalışma programını 2013 sonuna kadar bir yıl süreyle uzatmaya karar vermiştir.

37 UNFCCC, Karar 1/CP.13 *Bali Eylem Planı*, para. 1 (e), s. 5, <http://unfccc.int/resource/docs/2007/cop13/eng/06a01.pdf> adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

38 BM Genel Sekreteri (2010:35).

39 Donner (2011:908).

40 Van Kerkhoff ve diğerleri (2011:19).

41 Donner (2011:908); Van Kerkhoff ve diğerleri (2011:19).

42 UNFCCC taslak kararı -/CP.18 Work Programme on Long-term Finance, Düzenlenmemiş ön versiyon, http://unfccc.int/files/meetings/doha_nov_2012/decisions/application/pdf/cop18_long_term_finance.pdf adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

Anlaşma ayrıca gelişmiş ülkeleri 2013-2015 yılları arasında finansman sağlama çabalarını en azından 2010-2012 hızlı finansman döneminde sağladıkları yıllık ortalama düzeye çıkarmaya teşvik etmektedir. Bunun amacı, çabalar artırılırken devam eden finansman desteğinde bir boşluk olmamasını sağlamaktır. Ayrıca hükümetler, iklim finansmanı seferberliğinin artırılmasına yönelik devam eden çabalara katkıda bulunmak ve bu hedefe ulaşma yolları konusunda bir sonraki COP'a rapor sunmak üzere 2013 yılı boyunca uzun vadeli finansman konusunda bir çalışma programına devam edeceklerdir. Almanya, Birleşik Krallık, Fransa, Danimarka, İsveç ve Avrupa Birliği Komisyonu Doha'da 2015 yılına kadar olan dönem için yaklaşık 6 milyar ABD Doları tutarında somut finansman taahhüdünde bulduklarını açıklamışlardır.

COP18 ayrıca Yeşil İklim Fonu Kurulu'nun Taraflar na sunduğu ilk yıllık raporu not etmiş ve Yeşil İklim Fonu Kurulu'nun açık ve şeffaf bir süreç temelinde Songdo, Incheon, Kore Cumhuriyeti'ni Yeşil İklim Fonu'nun ev sahibi olarak seçme kararını onaylamıştır.⁴³

Ayrıca, BM İklim Değişikliği Sekreteryası ve Dünya Ekonomik Forumu, Değişim için Momentum adlı bir girişim başlatmıştır: Gelişmekte olan ülkelerde uyum ve azaltım faaliyetlerini mümkün kılan yaratıcı modellerini tanımlamayı ve vurgulamayı amaçlayan İklim Dostu Yatırım için Yenilikçi Finansman

E. İklim Finansmanı Kaynakları ve Seçilmiş Ödeme Kanalları

İklim finansmanının manzarası karmaşık ve çok yönlüdür. Buchner ve diğerleri⁴⁴ giriş bölümünde sunulan diyagramı oluşturarak bu zor malzemeyi detaylı bir şekilde tanımlamış ve incelemiştir. Bu diyagrama daha yakından bakıldığında karmaşık yapı yeniden ortaya çıkmaktadır. Aşağıdaki bölüm, farklı iklim finansmanı kaynaklarına ve BMİDÇS ve Kyoto Protokolü kapsamında uygulanan belirli ödeme kanallarına genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır.

43 BMİDÇS Taslak karar -/CP.18 Taraflar Konferansı'na Yeşil İklim Fonu Raporu ve Yeşil İklim Fonu'na rehberlik, *Düzenlenmemiş ileri sürüm*, http://unfccc.int/files/meetings/doha_nov_2012/decisions/application/pdf/cop18_report_gcf.pdf adresinde bulunabilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

44 Buchner ve diğerleri (2012).

I. İklim Finansmanı Kaynakları

İklim değişikliğinin azaltılması ve uyum için finansman, kamu ve özel, ikili ve çoklu ve alternatif kaynaklar da dahil olmak üzere çeşitli kaynaklardan sağlanabilir.⁴⁵

İklim finansmanı tartışmalarında temel ayrım kamu ve özel kaynaklar arasında yapılmaktadır. 2010-2011 döneminde, hükümet bütçeleri ve kalkınma finansmanı kurumları gibi kamu kaynakları, 343 milyar ila 385 milyar ABD\$ tutarındaki toplam iklim finansmanının %26'sını sağlamıştır.⁴⁶ Bu bağlamda, hükümet bütçelerinin spesifik katkısı, doğrudan kamu yatırımları ve kuzey-güney yardım akışları dahil olmak üzere 16 milyar ABD\$ ile 22,6 milyar ABD\$ (toplam iklim finansmanının %5'i) arasında değişmiştir.⁴⁷ Kalkınma finansmanı kurumları aracılığıyla sağlanan kamu finansmanı 76,8 milyar ABD\$'dir.⁴⁸

Kamu sektöründe, devlet bütçesi yoluyla finansman, özellikle doğrudan bütçe katkıları yoluyla yurtiçi gelirlerden sağlanmaktadır.⁴⁹ Kamu finansmanının ölçeklendirilmesi, paydaşların devlet bütçesi yoluyla finansmanı artırmak için yeni bir çıkış açmasını gerektirmektedir. İklim fonları için sağlanan genel vergi gelirlerine ek olarak, yeni kamu araçlarının uygulamaya konması veya halihazırda uygulanıyorsa genişletilmesi gerekmektedir. Karbon fiyatlandırmasına dayalı araçların devreye sokulması sadece geliri arttırmakla kalmaz, aynı zamanda azaltım eylemleri için de teşvikler sağlar.⁵⁰ Karbonla ilgili bu araçların tasarımları farklılık gösterebilir ve vergi temelli yaklaşımlar veya karbon piyasalarının devreye sokulması gibi farklı yaklaşımlar izleyebilir. 2010-2011 dönemine ilişkin yeni bulgulara göre, karbon vergileri 7,3 milyar ABD\$, karbon piyasası gelirleri ise 2 milyar ABD\$'dir.⁵¹ En büyük miktar, 1,62 milyar ABD\$ ile Avrupa Birliği Emisyon Ticareti Sisteminden gelmektedir.⁵² Emisyon tahsisatlarının ve emisyonların ülkeler arası veya ülke içinde açık arttırmaya çıkarılması gibi karbon piyasası araçlarının

45 Örneğin, UNFCCC, Decision 1/CP.16 The Cancun Agreements: Outcome of the Work of the Ad Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention, s 16, <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cop16/eng/07a01.pdf> adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

46 Buchner ve diğerleri (2012:18).

47 (a.g.e.).

48 (a.g.e.).

49 BM Genel Sekreteri (2010:7).

50 (a.g.e.:12).

51 Buchner ve diğerleri (2012:22).

52 (a.g.e.:20).

ticaret planlarının yanı sıra karbon vergilerinin de öngörülen yıllık 100 milyar ABD\$'lık gelirin elde edilmesine önemli ölçüde katkıda bulunma potansiyeline sahip olduğu düşünülmektedir.⁵³ Gelir elde etmeye yönelik diğer muhtemel araçlar arasında, diğerlerinin yanı sıra, uluslararası havacılık ve denizcilik vergileri, elektrik üretiminden alınan ücretler, fosil yakıt çıkarma telif ücretleri, fosil yakıt sübvansiyonlarının kaldırılması ve uluslararası bir finansal işlem vergisi yer almaktadır.⁵⁴

Kamu sektöründeki ana katkı sağlayıcılar, toplam iklim finansmanının %21'ini sağlayan kalkınma kurumlarıdır. Bu kategoriye giren çok taraflı, iki taraflı, alt bölgesel ve ulusal finans kuruluşları genellikle sermaye tabanlarını finanse eden ulusal veya üye hükümetler tarafından yönetilmektedir.⁵⁵ Faiz oranlarını sübvansiyon ederek, kredilerin vadesini uzun vadeye dönüştürerek ve özel sektöre verilen kredilerin risklerinin bir kısmını üstlenerek finansman paketlerine önemli bir değer kattıkları için kamu ve özel finans arasında önemli bir bağlantı olarak faaliyet göstermektedirler.⁵⁶ Bu nedenle, kalkınma finans kuruluşları, iklim eylemini kalkınma programlarına entegre edecek şekilde büyük miktarda ek kamu ve özel yatırımı kaldıraçlama kapasitesine sahiptir.⁵⁷

Diğerlerinin yanı sıra kurumsal aktörler, proje geliştiriciler, ticari finans kurumları ve hane halklarını da içeren özel sektör, 2010-2011 döneminde 343 milyar ila 385 milyar ABD\$ tutarındaki toplam iklim finansmanının 250 milyar ila 286 milyar ABD\$'lık kısmını sağlayan baskın kaynaktır.⁵⁸ Proje geliştiricileri özel sektördeki en büyük katkıyı oluşturmaktadır (toplam iklim yatırımları akışının %34'ü).⁵⁹ 2010-2011 döneminde, emisyon azaltma projelerinin tasarlanması, devreye alınması, işletilmesi ve bakımı için 115 milyar ila 129,3 milyar ABD doları sağlamışlardır.⁶⁰ Özel sektördeki ikinci en büyük katkı kurumsal aktörler tarafından yapılmaktadır. Bu aktörler, 2010-2011 döneminde, yenilenebilir enerjiler veya enerji verimliliği önlemleri gibi emisyon azaltma projelerine yatırım yaparak ve aynı zamanda üretim durumunda kendi teknolojilerini finanse ederek küresel iklim finansmanının %21'ini sağlamışlardır.

53 BM Genel Sekreteri (2010:12).

54 (a.g.e.:20). Rapor (sayfa 15'te) özellikle "100 milyar ABD dolarının harekete geçirilmesine önemli ölçüde katkıda bulunabilecek iklim finansmanı (ve azaltımı) için önemli bir potansiyel kaynak olarak ülkeler arası taşımacılığın karbon fiyatlandırmasını" vurgulamaktadır.

55 Buchner ve diğerleri (2012:24).

56 (a.g.e.).

57 BM Genel Sekreteri (2010:32).

58 Buchner ve diğerleri (2012:18).

59 (a.g.e.:29).

60 (a.g.e.).

Yenilenebilir enerji sistemleri üreticileri.⁶¹ Ticari finans kuruluşları ve hane halkları 2010-2011 yılları arasında toplam iklim finansmanının sırasıyla %10 ve %9'unu oluşturmuştur.⁶² Bu rakamlar özel yatırımların halihazırda oldukça önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bulgular aynı zamanda özel finansmanın çoğunun şu anda gelişmiş ülkelerdeki azaltım projelerine yatırıldığını göstermektedir.⁶³ Sonuç olarak, gelişmekte olan ihtiyaçların karşılanması için 2020 yılına kadar yılda 100 milyar ABD dolarının harekete geçirilmesi hedefine ulaşmak için özel sermaye akışlarının artırılması gerekecektir.⁶⁴ Bu bölümün G Kısmı bu zorluğa ve özel sektörün iklim finansmanının, özellikle de gelişmekte olan ülkelerdeki uyum ihtiyaçlarının artırılmasındaki önemli rolüne odaklanacaktır.

II. Seçilmiş Ödeme Kanalları

İklim finansmanının kullandırılmasında rol oynayan aktörler ve kanallar çok çeşitlidir. Kuruluşların ve finansman mekanizmalarının çokluğu hakkında ayrıntılı bir fikir vermek bu bölümün kapsamı dışındadır. Bu nedenle, bir sonraki bölümde BMİDÇS ve Kyoto Protokolü çerçevesinde iklim değişikliğinin azaltılması ve uyum konuları için özel olarak belirlenmiş kuruluşlara odaklanılmaktadır.

Genel olarak, azaltım ve uyum için özel finansman, hem BMİDÇS çerçevesi altındaki uluslararası mekanizmalara ve finansman araçlarına hem de iki veya çok taraflı düzenlemelere dayanabilir. BMİDÇS Madde 11'de öngörülen genel finansman mekanizması, diğerlerinin yanı sıra İklim Yatırım Fonları (CIF), Uyum Fonu ve Cancun, Meksika'daki COP 16'da kurulan yeni Yeşil İklim Fonu (GCF) dahil olmak üzere BMİDÇS ve/veya Kyoto Protokolü kapsamındaki çeşitli özel finansman araçları ile tamamlanmaktadır. Çok sayıda finansman mekanizmasına karşılık olarak, iklim fonlarının kullandırılmasında çeşitli kuruluşlar yer almaktadır. Bunlar, kamu ve özel sektörden yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası kuruluşlar olabilir; örneğin, kamu-özel sektör

---

61 (a.g.e.:26).

62 (a.g.e.:18).

63 (a.g.e.:26ff.).

64 BM Genel Sekreteri (2010:5).

ortaklıkları (PPP'ler), yerel finans kuruluşları ve bankalar, çok taraflı kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve sivil toplum.⁶⁵

BMİDÇS Madde 11 kapsamındaki mali mekanizma, enerji verimliliği, yenilenebilir, sürdürülebilir kentsel ulaşım ve arazi kullanımı, arazi kullanım değişikliği ve ormancılığın sürdürülebilir yönetimi alanlarındaki projeleri teşvik etmektedir.⁶⁶ Mali mekanizmanın işletici kuruluşu GEF'tir.⁶⁷ GEF, küresel çevresel faydalar için hibe sağlamak üzere kurulmuştur ve halihazırda çok taraflı çevresel anlaşmalar ve kamu mallarına adanmış dünyanın en büyük hibe finansman kaynağıdır.⁶⁸ GEF'in günlük işleri, tesisin mütevellisi olarak hizmet veren Dünya Bankası tarafından yürütülmektedir. BMİDÇS'nin mali mekanizmasının işletilmesiyle ilgili olarak, GEF'in temel görevi, uyum önlemleri için destek de dahil olmak üzere, gelişmekte olan ülkelere çok taraflı mali desteği kolaylaştırmaktır.⁶⁹ Bunu yaparken GEF, gelişmekte olan ülkelerdeki ve geçiş ekonomilerindeki azaltım ve uyum projeleri için yılda yüz milyonlarca dolar tahsis etmektedir.⁷⁰ Uyum tedbirleri ile ilgili olarak, GEF başlangıçta kapasite geliştirme ve araştırma maliyetlerini karşılamaya odaklanmıştır.⁷¹ 2005 yılında GEF portföyünü genişletmiş ve planlama ve kapasite geliştirmeye odaklanmaktan pratik uyum tedbirlerine doğru bir geçişe işaret eden Uyum Konusunda Stra- tejik Önceliği (SPA) uygulamaya koymuştur.⁷²

GEF'in faaliyetlerini desteklemek için başka mekanizmalar da devreye sokulmuştur uyum finansmanı çabaları. 2001 yılında Bonn'da düzenlenen COP 16, uyum önlemlerinin ve kapasitesinin geliştirilmesinin giderek artan önemini kabul etmiş ve sonuç olarak uyuma adanmış iki özel fon oluşturmuştur: Özel İklim Değişikliği Fonu (SCCF) ve En Az Gelişmiş Ülke Fonu (LDCF).⁷³ Her iki fon için de GEF, belirlenmiş işletme kuruluşudur. SCCF, BMİDÇS'ye taraf tüm gelişmekte olan ülkelere uyum ve teknoloji transferini desteklemeyi amaçlamaktadır.⁷⁴ Fon, gelişmekte olan ülkelere ekonomilerini çeşitlendirme, BMİDÇS'ye yönelik ulusal bildirimlerini hazırlama ve uyum programlarının uygulanmasını güçlendirme konularında yardımcı olmaktadır.

65 Buchner ve diğerleri (2012:49).

66 Bkz. http://www.thegef.org/gef/climate_change, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

67 Tarihçe ve yasal arka plan için bu B kısmına bakınız.

68 Di Leva (2010:373).

69 McGoldrick (2007:52).

70 Bkz. http://www.thegef.org/gef/climate_change, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

71 Bouwer & Aerts (2006:53).

72 McGoldrick (2007:52).

73 Bouwer & Aerts (2006:51).

74 Bkz. <http://www.thegef.org/gef/SCCF>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

ulusal bildirimleriyle ilgili uyum faaliyetleri.⁷⁵ SCCF tarafından desteklenen projeler su kaynakları yönetimi, arazi yönetimi, enerji, tarım ve sağlık alanlarının yanı sıra altyapı geliştirme ve kırılgan ekosistemler alanlarında hem uzun vadeli hem de kısa vadeli uyum faaliyetlerini içermektedir.⁷⁶ En son rakamlara göre (Haziran 2012), SCCF uyum programı Ek-I dışı ülkelerdeki proje ve programlar için 162,24 milyon ABD\$'nı harekete geçirirken, teknoloji transfer penceresi 26,64 milyon ABD\$'na karşılık gelen toplam altı projeyi desteklemiştir.⁷⁷

LDCF, gelişmiş ülkelerin mali katkılarından yararlanarak en az gelişmiş ülkelerdeki faaliyetleri desteklemek üzere kurulmuştur.⁷⁸ Fon, özellikle en az gelişmiş Ulusal Uyum Eylem Programlarının (NAPA) hazırlanması ve uygulanmasının finansmanı için tahsis edilmiştir.⁷⁹ Son rakamlara göre (Haziran 2012) LDCF, başlangıcından bu yana 48 NAPA'nın hazırlanmasını finanse etmiş ve NAPA'nın kabul edilmesinin ardından 46 ülke NAPA uygulama projelerini onay için resmi olarak sunmuştur.⁸⁰ LDCF şu anda 44 ülkede 74 proje ve 1 programı desteklemekte, toplamda 334,6 milyon ABD\$'na karşılık gelmekte ve 1,59 milyar ABD\$'lık eş finansman sağlamaktadır.⁸¹

Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki uyum tedbirlerine adanmış bir diğer fon da Uyum Fonu'dur. Diğer BMİDÇS uyum fonlarının aksine, Uyum Fonu Sözleşme tarafından değil Kyoto Protokolü tarafından düzenlenmektedir.⁸² Uyum Fonu hala genç bir finansman aracıdır. Her ne kadar 1997 Kyoto Protokolü'nde öngörülmüş ve 2001 yılında COP 7'de (Marakeş) kurulmuş olsa da, Uyum Fonu'nun yönetimi ve yönetişimine ilişkin nihai müzakereler ve kararlar sırasıyla 2006 ve 2007 yıllarında COP12 (Nairobi) ve COP13'te (Bali) gerçekleşmiştir.⁸³ Bu nedenle Fon ancak 2008 yılında faaliyete geçebilmiştir. Uyum Fonu'nun işletici kuruluşu GEF'tir. Fon, "orman tahribatının önlenmesi ve arazi tahribatıyla mücadeleye yönelik faaliyetler de dahil olmak üzere Ek-I Dışı ülkelerde somut uyum projelerinin uygulanması" için sağlanmaktadır.

75 Bouwer & Aerts (2006:51).

76 Bkz. <http://www.thegef.org/gef/SCCF>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

77 (a.g.e.).

78 McGoldrick (2007:52).

79 Bkz. <http://www.thegef.org/gef/LDCF>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

80 (a.g.e.).

81 (a.g.e.).

82 Grasso (2011:363).

83 (a.g.e.: 363f.).

dation and desertification. ⁸⁴ Uyum Fonu, 2010 yılından bu yana dünya çapında 25 ülkede iklim direncini artırmak için 165 milyon ABD dolarından fazla kaynak ayırmıştır. ⁸⁵ Kyoto Protokolü'nün 12. maddesinin 8. paragrafında öngörülen Uyum Fonu'nun kaynakları kısmen Temiz Kalkınma Mekanizması (CDM) projeleri için verilen sertifikalı emisyon azaltımlarının %2'lik payından gelmektedir. ⁸⁶ Diğer finansman kaynakları ise hükümetler, özel sektör ve bireylerin katkılarıdır. ⁸⁷

Ayrıca, 2008 yılında kurulan iki İklim Yatırım Fonu (CIF), hibeleri yüksek imtiyazlı finansman ve risk azaltma araçlarıyla birleştirerek gelişmekte olan ülkelerdeki hem azaltım hem de uyum ihtiyaçlarını ele almaktadır. ⁸⁸ CIF, Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası, Amerikalılar Arası Kalkınma Bankası ve Dünya Bankası Grubu aracılığıyla yönlendirilen Temiz Teknoloji Fonu (CTF) ve Stratejik İklim Fonu (SCF) olmak üzere bir çift fondan oluşmaktadır. CTF azaltım eylemlerine odaklanmakta ve özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki düşük karbon teknolojilerini desteklemektedir. ⁸⁹ CTF bu nedenle temiz teknolojilerin gösterimi, yayılması ve transferi için somut ulusal yatırım planlarını teşvik ederken, SCF Orman Yatırım Programı (FIP) ve Düşük Gelirli Ülkelerde Yenilenebilir Enerjinin Ölçeklendirilmesi Programı (SREP) gibi hedeflenen programları desteklemek için kapsayıcı bir fon olarak hizmet vermektedir. ⁹⁰ SCF tarafından desteklenen bir diğer program, gelişmekte olan ülkelerin uyum ihtiyaçlarını ele alan İklim Direnci için Pilot Programdır (PPCR). ⁹¹ Her iki fonun mali kaynakları, 14 katılımcı tarafından taahhüt edilen 6,5 milyar ABD Doları tutarındadır. ⁹²

İklimle ilgili en genç ödeme mekanizması GCF'dir. ⁹³ Bu fonu BMİDÇS çerçevesinde kurulmuştur. Fonun amacı

84 Bouwer & Aerts (2006:52).

85 Bkz. <https://www.adaptation-fund.org/about>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

86 Grasso (2011:363).

87 Bkz. <https://www.adaptation-fund.org/about>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

88 Di Leva (2010:378).

89 (a.g.e.:378).

90 Bkz. <http://www.climateinvestmentfunds.org/cif/designprocess>, tarihi son erişim 24 Ocak 2013.

91 Di Leva (2010:378).

92 Bkz. <http://www.climateinvestmentfunds.org/cif/funding-basics>, tarihi son erişim 24 Ocak 2013.

93 İlgili müzakereler için bu makalenin D. bakınız

BMİDÇS'nin nihai hedefine ulaşılmasına katkıda bulunacaktır. GCF, BMİDÇS'nin 11. Maddesi kapsamındaki mali mekanizmanın bir işletici kuruluşu olacak ve finansman kararları için tam sorumluluğa sahip bir kurul tarafından yönetilecek ve denetlenecektir.⁹⁴ Geçici bir sekreteryaya, GCF Kurulu için günlük işleri yürütmekte ve Dünya Bankası, geçici bir müteveli olarak Fonun mali varlıklarını yönetmektedir. GCF'nin ana görevi, tematik finansman pencerelerini kullanarak gelişmekte olan ülkelerde iklim değişikliğiyle ilgili projeleri, programları, politikaları ve diğer faaliyetleri desteklemektir.⁹⁵ GCF'nin yeni finansman kaynaklarını harekete geçirme konusundaki önemli rolü iklim değişikliği müzakereleri sırasında vurgulandığından, bu yeni aracın beklentileri, bu bölümün bir sonraki kısmının sonunda, özel sektör finansmanının artırılması ihtiyacına odaklanarak ayrıca değerlendirilecektir.

F. İklim Finansmanında Yolsuzluk Riskleri⁹⁶

Bir önceki bölümde, iklim finansmanı arenasında yer alan önemli miktardaki finansman ve çok sayıda mekanizma hakkında genel bir bakış sunuldu. Genel iklim finansmanı mimarisi, gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere kaydırılan mali kaynaklar için dev bir platform haline gelmektedir. Büyük finansman hacimleri ve iklim finansmanı mimarisinin karmaşıklığı, hesap verebilirlik, geçişkenlik ve yolsuzlukla ilgili soruları giderek daha fazla gündeme getirmektedir.

Şeffaflık ve hesap verebilirlik konusundaki eksiklikler çok çeşitlidir. Bu eksiklikler, iklim değişikliği finansmanını tam olarak neyin oluşturduğuna dair net tanımların olmamasıyla başlamaktadır. BMİDÇS kapsamındaki birçok COP kararı yeni ve ilave finansmana atıfta bulunmaktadır. Bu kararların ardından, iklim değişikliğinin azaltılması ve uyumun finansmanının mevcut kalkınma yardımı mimarisine ek olup olmadığı veya gelişmiş ülkelerin mevcut iklim değişikliği kaynaklı faaliyetleri iklim değişikliği finansmanı olarak etiketlemesinin mümkün olup olmadığı sıklıkla tartışılmıştır.

94 UNFCCC, Karar 3/CP.17 Ek II. A.+ B., <http://unfccc.int/resource/docs/2011/cop17/eng/09a01.pdf#page=58> adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

95 UNFCCC, Karar 1/CP.16 Cancun Anlaşmaları: Sözleşme Kapsamında Uzun Vadeli İşbirliği Eylemine İlişkin Geçici Çalışma Grubu Çalışmalarının Sonucu, 17, <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cop16/eng/07a01.pdf> adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

96 Aşağıdaki bölümün bazı kısımları Ruppel'e (2013:308f.) .

gelişmekte olan yardımlar. Cancun anlaşması artık yeni iklim değişikliği finansmanının mevcut yardım taahhütlerine ek olması gerektiğini özellikle belirtmesine rağmen, iklim değişikliği finansmanının eklenebilirliğinin tanımı hala belirsizdir.⁹⁷ Tanımlarla ilgili zorlukların ötesinde, diğer eksiklikler BMİDÇS çerçevesindeki tutarlı şeffaflık gerekliliklerinin eksikliğinin yanı sıra mevcut çok sayıda fon akışı, ödeme kanalı ve ilgili aktörlerden kaynaklanmaktadır. Bu karmaşıklık, eksik, tutarsız, çoklu ve birbiriyle örtüşen veri standartları ve veri depolarından oluşan bir yamalı bohçaya yol açmıştır; bu nedenle verilerin sağlandığı yerlerde bile bunların izlenmesi, analiz edilmesi ve kullanılması zordur.⁹⁸

İklim finansmanının karmaşık mimarisi içinde şeffaflık ve hesap verebilirliğin olmaması, emanet edilen gücün özel çıkarlar için kötüye kullanılması tehlikesini artırmaktadır. *2011 Küresel Yolsuzluk Raporu: İklim Değişikliği*⁹⁹ bu tehlikeye dikkat çekmiş ve yolsuzluğun iklim değişikliğinin ele alınmasında gerçekten de bir risk olduğunu, zira "büyük miktarlarda paranın yeni ve denenmemiş finansal piyasalar ve mekanizmalar üzerinden aktığı" durumlarda yolsuzluk riskinin her zaman var olduğunu belirtmiştir - bu son görüş, özellikle gelişmekte olan ülkeleri hakkaniyet ilkesine göre desteklemeyi amaçlayan iklim değişikliği finansmanı, teknoloji ve kapasite geliştirme ile ilgili yakın tarihli, mevcut ve gelecekteki finansal akışlar için geçerlidir. Uzak yerlerdeki yerli ve kırsal yoksul topluluklar, güvencesiz yerleşim yerlerinde yaşayan kent yoksulları ve yerinden edilmiş kişiler, özellikle de kadınlar ve çocuklar, iklim değişikliğinden özellikle olumsuz etkilenmektedir ve aslında uyum eyleminin ana faydalanıcıları olmaları gerekmektedir. Ancak yolsuzluk, nihayetinde iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı en savunmasız olanların haklarını riske atmaktadır. İklim finansmanı ile ilgili yüksek yolsuzluk riskinin nedenleri, birçok iklim konusunu çevreleyen karmaşıklık, belirsizlik ve yenilik düzeyinden kaynaklanmaktadır. Yolsuz çıkarları olanlar tarafından istismar edilme riski taşıyan çok sayıda düzenleyici gri bölge ve boşluk mevcuttur.

Rapora göre "yılıda 250 milyar ABD doları eninde sonunda yeni, nispeten koordine edilmemiş ve denenmemiş kanallar aracılığıyla" ve "bazılarının sadece azaltım çabalarına yönelik toplam iklim değişikliği yatırımlarının 2020 yılına kadar yaklaşık 700 milyar ABD doları olacağını tahmin ettiğini" belirtmiştir. Ayrıca, karbon piyasaları bir dizi bölge ve ülkede sera gazı emisyonlarını azaltmanın bir yöntemi olarak benimsenmiştir ve önde gelen karbon piyasalarının değerinin

97 Donner (2011:908).

98 Forstater & Rank (2012:23).

99 Uluslararası Şeffaflık Örgütü (2011).

şu anda yaklaşık 144 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Kamu ve özel sektör tarafından yapılan yatırımların düzgün ve adil bir şekilde yönetilmesini sağlamak için katılımcı, hesap verebilir, şeffaf, kapsayıcı ve duyarlı politika geliştirme ve kararların alındığı ve hukukun üstünlüğüne saygı duyulan iyi bir iklim yönetişimi sistemi¹⁰⁰ şarttır.

G. Özel İklim Finansmanı¹⁰¹

Özellikle gelişmiş ülkelerde halihazırda harcanmakta olan önemli miktardaki iklim finansmanına rağmen, Cancun hedefi olan ilave ABD 2020 yılına kadar gelişmekte olan ülkeler için yılda 100 milyar dolar iddialı bir hedef olmaya devam etmektedir. Bu nedenle, uluslararası iklim değişikliği tartışmalarındaki paydaşlar, son COP toplantıları sırasında bu hedefle bağlantılı zorluklara odaklanmıştır.¹⁰² Yakın gelecekteki en büyük zorluklardan biri, gelişmekte olan ülkelere özel yatırımların başarılı bir şekilde artırılması ihtiyacı olacaktır.

I. İklim Finansmanı ve Özel Sektörün Rolü

Cancun COP öncesinde, dört grup potansiyel finansman kaynağı tanımlanmıştır: hibeler ve yüksek imtiyazlı krediler için kamu kaynakları (diğerlerinin yanı sıra karbon vergilendirmesi, emisyon tahsisatlarının açık artırmaya çıkarılması ve fosil yakıt sübvansiyonlarının kaldırılması dahil); kalkınma bankası tipi araçlar; karbon piyasası finansmanı ve özel sermaye.¹⁰³ Buna göre, Cancun anlaşmaları, gelişmekte olan ülkelere fon sağlayan kaynaklardan biri olarak özel yatırımı açıkça içermektedir. BM Genel Sekreteri'nin İklim Değişikliği Finansmanı Üst Düzey Danışma Grubu, özel yatırımın "azaltım ve uyum faaliyetlerinde, düzenleme, standartlar, yeni teknolojilere destek, örtülü ve/veya açık karbon fiyatlandırması, iyileştirilmiş yatırım kli-

---

100 *İklim yönetişimi*, iklim değişikliğinin nedenlerini ve etkilerini ele almak için uluslararası, ulusal, kurumsal ve yerel düzeylerde halihazırda var olan süreçler olarak anlaşılabilir. Bkz: Uluslararası Şeffaflık Örgütü (2011).

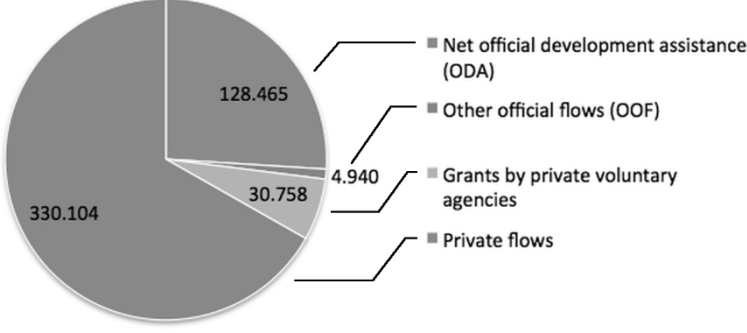
101 Aşağıdaki bölümlerin bazı kısımları Ruppel & Lüdemann'a (2013) dayanmaktadır.

102 Bu makalenin D. bakınız.

103 BM Genel Sekreteri (2010:9).

ve risk paylaşım araçlarının mevcudiyeti".¹⁰⁴ Özel sektör kaynaklı büyük bir kaynak potansiyeli bulunmaktadır. Örneğin 2010 yılında özel sektörün kalkınma yardımı akışı 300 milyar ABD dolarına ulaşmıştır.

Şekil 1: 2010 Yılında Milyon ABD Doları Cinsinden Kalkınma Yardımı

Figures from
Development: Key tables from OECD
available at http://www.oecd-ilibrary.org/development/development-key-tables-from-oecd_20743866;jsessi%20onid=1ovg6qen403kx.delta, last accessed 10 May 2013

İklim finansmanı sektöründe özel finansman, borç yatırımları ve özel sermaye şeklindedir. Diğer iklim finansmanı araçları arasında politika teşvikleri, risk yönetimi olanakları, karbon dengeleme akışları ve hibeler yer almaktadır. Özel sermayeyi harekete geçirecek yenilikçi mekanizmaların sürekli olarak belirlenmesi gerekmektedir. İklim finansmanı için özel kaynaklardan yararlanmaya yönelik garantiler, fon fonları, proje birleştirme mekanizmaları, iklim tahvilleri ve kamu-özel fonları gibi fikirler ortaya çıkmıştır.¹⁰⁵ Yukarıda bahsedilen tüm fikirler, her şeyden önce, özellikle gelişmekte olan ülkelerde iklim değişikliğiyle mücadele etmek üzere özel sektör sermayesini çekmek için güvenilir bir düzenleyici çerçeve gerektirmektedir. Siyasi istikrarsızlıklar ve mali kusurlar özel yatırımcılar için önemli engellerdir. Bununla birlikte, Cancun'un iddialı taahhütleri ve uluslararası kuruluşların iklimle ilgili gerekli yatırımlara ilişkin tahminleri, özel sektör sermayesinde önemli bir artış gerektirmektedir. İklim değişikliği hedeflerinin yerine getirilmesi - ister mali taahhütler olsun, ister daha fazla yatırımın sınırlandırılması

104 (a.g.e.:35).

105 Bkz. aşağıda IV. başlık altında daha detaylı tartışma. 2. ve Enerji ve Kaynaklar Enstitüsü, (2012:28ff.).

sıcaklık artışları - büyük ölçüde özel sermayenin harekete geçirilmesindeki başarıya bağlıdır. Bu nedenle, engellerin aşılması ve özel yatırımcı sermayesi için elverişli bir ortam yaratılması büyük önem taşımaktadır.

II. İklim Yatırımı için Yatırım Ortamının Rolü

İklim değişikliğinin etkilerinin ele alınması, yeni teknolojilere, süreçlere ve hizmetlere önemli miktarda yatırım gerektirmektedir. Temiz enerjiye yapılan küresel yeni yatırımlar, iklim değişikliği için elverişli bir yatırım ortamının yüksek önemine iyi bir örnektir: sürdürülebilir enerji sektörüne yapılan yeni yatırımlar 2010 yılında 211 milyar ABD dolarına ulaşarak yeni bir rekor kırmıştır; bu rakam 2009 yılında revize edilen 160 milyar ABD dolarına göre %32, 2004 yılına (33 milyar ABD doları) göre ise %600'den fazla bir artışa işaret etmektedir.¹⁰⁶

İstihdam yaratılması ve yoksulluğun azaltılması için gerekli büyüme seviyelerine ulaşmak ve böylece Binyıl Kalkınma Hedeflerine (BKH) ulaşmak ve aynı zamanda önemli iklim değişikliği azaltımını finanse etmek için gereken yatırım ve finansal akışları oluşturmak ve tahsis etmek kolay bir iş değildir. Özel sektörün dünya çapında ve gelişmekte olan ülkelerde yenilenebilir enerji ve enerji verimliliğinde en büyük yatırımcı olduğu düşünüldüğünde, bir ülkenin yatırım ortamı, iklim yatırımlarının artması için temel faktörlerden biridir. Elverişli bir yatırım ortamı, özellikle özel sektörün temiz ve iklime dirençli teknolojilere ve yenilenebilir enerjiye yatırım yapması için çok önemlidir. Yenilikçi çözümler ve teknolojiler ancak kapsayıcı iklim yatırımı, özel sektör kaynaklarından yararlanma ve yenilik fırsatlarını değerlendirme için yeterli çerçeve koşulları mevcutsa uygulanabilir.

Yatırım ortamını iyileştirmek için küresel, bölgesel, ulusal ve alt ulusal düzeylerde bir dizi araç ortaya çıkmıştır. Kötü yönetim, kurumsal başarısızlıklar, makroekonomik politika kusurları ve yetersiz altyapının yanı sıra yaygın yolsuzluk, bürokratik bürokrasi, zayıf yasal sistemler ve devlet dairelerinde şeffaflık eksikliği gibi çeşitli faktörler olumsuz bir yatırım ortamına neden olmaktadır. Dünya Bankası'nın *İş Yapma Raporu*, iş kurma, inşaat izinleri gibi dokuz başlıkta bir araya getirilen sıralama amaçlı bir dizi göstergeyi takip ederek iş ortamını analiz eden araçlardan biridir,

106 UNEP ve Bloomberg New Energy Finance (2011:12).

Mülkiyet kaydı, kredi almak, yatırımcıları korumak, vergi ödemek, sınır ötesi ticaret yapmak, sözleşmeleri uygulamak ve bir işletmeyi kapatmak. Son beş yılda, dünya ekonomilerinin yaklaşık %85'i, iş düzenlemelerinde yapılan iyileştirmelerle yerel girişimcilerin faaliyet göstermesini kolaylaştırmıştır. Bununla birlikte, 2012 yılında 185 ülke için yapılan ^{sıralama}⁰⁷, düşük gelirli ülkeler olarak sınıflandırılan 33 ülkeden sadece ikisinin sıralamada yer aldığını ve 50 ila 100 arasında bulunduğunu (Ruanda ⁵². Kırgız Cumhuriyeti ⁷⁰.); 33 düşük gelirli ülkeden 17'sinin toplam 185 ülke arasında son 50'de yer aldığını ortaya koymaktadır. En alt sıralarda yer alan 50 ülkeden 32'si, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine en açık kıta olan Afrika'da bulunmaktadır. Dünya Bankası'nın 2011 yılı Afrika 'İş Yapma Kolaylığı' sıralamaları bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında, 10 Afrika ülkesinin 2010 yılında aldığı sıralamayı koruduğu, 24 Afrika ülkesinin sıralamasının gerilediği, 17 Afrika ülkesinin ise yatırım ortamı üzerinde olumlu etkisi olan politika reformları ve girişimler sonucunda daha yüksek bir sıralama elde edebildiği görülmektedir.

Yukarıdaki rakamlar Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) rakamlarına karşılık gelmektedir

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı'nın Dünya Yatırım Raporu'nda (2012) yer aldığı üzere, Afrika'ya yönelik DYY girişleri 2008 yılında zirveye ulaşmıştır. 2008'de zirveye ulaşan Afrika'ya DYY girişleri, alt bölgeler arasındaki farklı eğilimlerle birlikte 2010'da da düşmeye devam etmiştir. "Afrika'ya yönelik DYY akışlarında 2009 ve 2010 yıllarında görülen düşüş, çok daha yavaş bir oranda da olsa 2011 yılında da devam etmiştir. Kıtaya yönelik akışlarda 2011 yılında yaşanan düşüş büyük ölçüde Kuzey Afrika'dan çıkışlardan kaynaklanmıştır. Buna karşılık, Sahra-altı Afrika'ya girişler toparlanarak 37 milyar dolara ulaşmış ve tarihi zirvesine yaklaşmıştır. ¹⁰⁸ Afrika kıtasının yabancı sermayeyi çekmesi ve yeterli ve sürekli düzeyde yerli özel yatırımı harekete geçirmesi zor olmaya devam etse de, Mauritius, Botswana, Gana ve Tunus gibi bazı Afrika ülkeleri ilerleme kaydetmiştir ve daha yüksek yatırım düzeylerine ulaşabilirler.¹⁰⁹

III. Yatırım Engelleri

Yatırım engelleri, ilgili ülke özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Yatırım engellerini kategorize etmek için çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. Bu girişimler incelendiğinde, engellerin birbiriyle ilişkili ortaya çıkmaktadır,

107 Bkz. <http://www.doingbusiness.org/ranking>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

108 UNCTAD, Dünya Yatırım Raporu (2012).

109 Ruppel (2011).

Bu nedenle kesin olarak gruplara ayrılamaz. Bununla birlikte, bazı özellikler, tekil risklerin birbiriyle ilişkili olduğu ve özellikle finansman riskleri grubunun bir dereceye kadar siyasi ve projeye ilgili engellerden kaynaklandığı göz önünde bulundurularak, siyasi/düzenleyici, projeye ilgili ve finansman engelleri şeklinde bir sınıflandırmaya izin vermektedir.¹¹⁰

İlk kategoriye ilişkin olarak, özel sektör yatırımcıları için kilit riskler siyasi ve/veya düzenleyici istikrarsızlıklardan kaynaklanmaktadır. Bu engel grubu, diğerlerinin yanı sıra, siyasi istikrarsızlık, mülkiyet haklarının güvensizliği, yasal sistemlerin bilinmemesi, kur riskleri ve örneğin teşvik programlarının süresi de dahil olmak üzere düzenleyici ve politika ortamının istikrarsızlığı ve belirsizliğini içermektedir.¹¹¹ Bir diğer engel grubu ise ilgili projeye bağlantılıdır. Bu grupta, sınırlı performans geçmişi veya sınırlı pazar penetrasyonu gibi teknoloji riskleri olumsuz etkilere sahip olabilir.¹¹² Teknoloji riskleri genellikle geliştirici yüksek başlangıç maliyetleriyle birlikte gelir. Projeye ilgili diğer riskler arasında uygulama verimsizliği ve yerel proje geliştiricilerin kapasite ve deneyimlerine ilişkin güvensizliğe dayalı aşına olmama riskleri yer almaktadır, ancak bunlar genellikle bilinmeyen bir alanda yatırımcı deneyiminin eksikliğine de dayanmaktadır.¹¹³ Üçüncü engel grubu finansman riskleriyle ilgilidir ve kısmen düzenleyici ve/veya projeye ilgili engellerden, kısmen de orijinal risklerden kaynaklanmaktadır. Bu kategoride özellikle yüksek ve düşük emisyonlu alternatifler arasındaki teknoloji maliyet farkları yer almaktadır.¹¹⁴ Günümüzde bazı yenilenebilir enerji teknolojileri hızla gelişse de, piyasa performansları açısından henüz emekleme aşamasındadır. Her yeni teknolojide olduğu gibi, proje geliştiriciler daha yüksek piyasa oynaklığı ile karşı karşıyadır. Sonuç olarak, pazara giriş sermaye yoğunluğunu beraberinde getirmektedir. Bu spesifik teknoloji maliyet farkına ek olarak, geleneksel yüksek emisyonlu teknolojilerin piyasa olgunluğuna dayalı piyasa çarpıklıkları ve fosil yakıt sektörüne yönelik sübvansiyonlar, düzenleyici engellerin ilk grubuna giren ve politika yapıcı tarafından ele alınması gereken finansal zorlukları önemli ölçüde artırmaktadır. Diğer finansal riskler arasında, diğerlerinin yanı sıra, borç bulunabilirliği, makul borç koşulları ve öz kaynak bulunabilirliği yer almaktadır.¹¹⁵ Özellikle

110 Bu kategorizasyon Patel'e (2011:7) dayanmakta ve onu yansıtmaktadır. Ayrıca bakınız Brown & Jacobs (2011:2); Sierra (2011:7f).

111 Brown & Jacobs (2011:2).

112 Patel (2011:7).

113 Brown & Jacobs (2011:2).

114 Sierra (2011:8).

115 Patel (2011:7).

Gelişmekte olan ülkeler genellikle eksik finansal piyasalara sahiptir, bu da riske göre ayarlanmış getiriler için güvenilir tahminler yapılmasını zorlaştırmakta ve uzun vadeli projelerde riski çeşitlendirecek finansal araçların eksikliğine neden olmaktadır.¹¹⁶

IV. Yatırım Engellerinin Hedeflenmesi

Özel sektörün iklim değişikliğinin azaltılması ve iklim değişikliğine uyum konusunda harekete geçirilmesi, farklı düzeylerdeki önemli engellerin aşılması için siyasi ve mali programlar gerektirmektedir. Koordineli ve entegre bir önlemler kataloğu, iklim değişikliği ile ilgili yatırımlar için destekleyici ve elverişli bir ortam geliştirmeyi amaçlamalıdır. Destek politikaları her bir engel kategorisi için tanımlanmalı ve farklı düzeylerde uygulanmalıdır. Strateji ve programların tasarlanması genellikle politika düzeyinden kaynaklanırken, proje geliştiriciler ve özel yatırımcılar iklim değişikliği ile ilgili faaliyetlere katılımı desteklemek için somut finansal araçlar talep etme eğilimindedir.

1. İklim Direncine Yönelik Politika Reformu

Politika düzeyinde, hükümetler elverişli bir yatırım ortamını geliştirmek için düşük emisyonlu kalkınmaya yönelik strateji ve politikalar tasarlamalı ve uygulamalıdır.¹¹⁷ Düşük emisyonlu kalkınmaya yönelik strateji ve politikalar, diğerlerinin yanı sıra, fosil yakıt sübvansiyonları reformları, yenilenebilir enerji tarife garantileri ve enerji verimliliği programları gibi tedbirleri içerir. Politika yapıcı bu tedbirleri koordine etmeli ve tutarlı bir politika çerçevesine entegre etmelidir. Bu yönde çalışan bir hükümet müdahalesi olmadan, düşük emisyonlu alternatifler rekabetçi olamayacaktır. Fosil yakıt sübvansiyonlarının kaldırılması ve karbon dışsallığının uygun şekilde fiyatlandırılması, halihazırda yenilenebilir enerjiler ve enerji verimliliği aleyhine işleyen fiyatlandırma çarpıklıklarını hafifletecek ve enerji kaynakları arasında eşit bir oyun alanı yaratılmasına katkıda bulunacaktır.¹¹⁸ Ancak, politika destek tedbirlerinin piyasa dönüşümüne ne ölçüde bulunabileceği, liderliğin gücüne bağlıdır

---

116 Sierra (2011:8).

117 (a.g.e.:10).

118 Patel (2011:8).

ve reform programı.¹¹⁹ Destek tedbirleri ancak düzenleyici çerçevenin katı olması ve piyasaları iklim değişikliği gerekliliklerine göre dönüştürmesi halinde maksimum verimliliğe ve etkinliğe ulaşacaktır. Sadece enerji kaynakları arasında eşit bir oyun alanı sağlayan piyasalar özel yatırımcıları büyük ölçekte çekecektir. Bu nedenle düzenleyici tedbirler, tekil projelere ya da özel teknoloji çözümlerine yönlendirilmek yerine piyasa genelinde uygulanmalıdır.¹²⁰

Entegre bir politika reformu ve tutarlı bir düzenleyici çerçeve gerekliliği, gelişmekte olan ülkeler için büyük zorluklar teşkil etmektedir. İklim değişikliği eylemleri ve stratejileri her ülkenin daha geniş ekono- mik ve sosyal kalkınma programlarından ayrı tutulamaz, ancak kalkınma stratejileri ve yatırım planları ile yakından entegre edilmelidir.¹²¹ İklim değişikliği ve kalkınma stratejilerini koordine etme girişimleri iddialıdır ve halihazırda var olan mali kısıtlamaları test etmektedir. Buna paralel olarak, iklim finansmanı bu erken aşamada zaten önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, mali yardım özel sektör faaliyetleri için doğrudan finansman sağlamamakta, ancak politika reformunu desteklemek için ulusal hükümet bütçe hesaplarına girmektedir.¹²²

2. Özel Yatırımları Kaldırma için Finansal Araçlar

Elverişli bir düzenleyici çerçeve oluşturmak için bütçe desteğine ek olarak, düşük emisyonlu bir kalkınmayı destekleyen projelerde özel yatırımlardan yararlanılması zorunludur. Sadece iklim yatırımlarının istikrarlı ve rekabetçi bir risk-getiri profili özel sektör sermayesini harekete geçirecek ve böylece uluslararası iklim finansmanında gerekli olan önemli yatırım hacimlerine ulaşılmasını sağlayacaktır.¹²³ Bu nedenle, herhangi bir iklim finansmanı mimarisinin tasarımı için, kıt kamu fonlarının özel sektör yatırımlarını harekete geçirmek ve kaldırmak için kullanılmasını sağlamak çok önemli olmaya devam etmektedir.¹²⁴

Yatırım risklerini ve potansiyel engelleri ele almak için bir dizi finansal araç ve girişim tartışılmaktadır. Bu araçlar, doğrudan kamu finansmanını da içerecek şekilde borç veya özsermayeden yararlanmaları bakımından farklı yaklaşımlar izlemektedir.

119 Sierra (2011:11).

120 Patel (2011:10f).

121 De Nevers (2011: 4).

122 Sierra (2011:10).

123 UNEP Finans Girişimi (2011).

124 De Nevers (2011:3).

finansman veya kamu garantileri sağlamak. Finansal araçların farklı tasarımları, projenin özel koşullarına veya belirli bir ülkedeki özel ihtiyaçlara bağlı olarak esnek bir kullanımı kolaylaştırmaktadır. Genel olarak, finansal araçlar özel sektörün yatırımcı olarak rolünü güçlendirmeyi amaçlamakta ve gelişmekte olan ülkeler için yeni sermaye kaynakları sağlamaya odaklanmaktadır.¹²⁵

Borcu kaldıraçlayan finansal araçlar arasında kredi garantileri ve poliçe risk sigortaları en öne çıkanlardır. Her iki araç da özel sermaye sahiplerini temerrüt riskine karşı korumaktadır. Hükümetler ve diğer kamu finans kuruluşları kredi garantileri kullanarak projelere kredi sağlamakta ve bunu yaparken borçlunun ödeme yapamaması halinde kredinin geri ödenmesini garanti altına .¹²⁶ Özel yatırımcılar için temerrüt riskini azaltan benzer araçlar nakit hibeler ve imtiyazlı finansmandır. Politika risk sigortaları, gelişmekte olan ülkelerdeki iklim yatırımları için, özel yatırımcılara yeterli geri dönüş sağlamak amacıyla siyasi ve hatta kur ve yasal riskleri azaltmak için kullanılmaktadır.¹²⁷ Bu finansman aracı, politika değişikliği riskini, örneğin yenilenebilir enerji projelerini destekleyen mevcut bir tarife garantisinin terk edilmesi veya azaltılması riskini kapsayan geleneksel sigortaları içerebilir.¹²⁸ Politika risk sigortaları, düzenleyici çerçevede yer alan belirli riskleri azaltabilir ve yatırımcılara kesinlik sağlayabilir. Ancak bu seçenek her gelişmekte olan ülke için uygulanabilir olmayabilir. Sigorta sektörü her bir ülkedeki riskleri hesaba katacaktır, bu nedenle bu finansman aracının "güçlü düzenleyici sistemlere ve kurumlara sahip olan ve belirli politikaların halihazırda yürürlükte olduğu veya geliştirilmekte olduğu ülkelerde başarılı olma olasılığı daha yüksektir".¹²⁹

Hisse senedi kaldıraç araçları ya fon olarak yapılandırılır ya da doğrudan yatırım şirketlere ve projelere veya ticari olarak yönetilen fonlara yatırım yapan ve daha sonra somut projelere yatırım yapan bir fon fonu olarak.¹³⁰ Rehin fonları, özel sermayeden yararlanmak için kullanılan araçlardan biridir. Bu modelde, hükümetler ya da uluslararası finans kuruluşları kamu finansmanı sponsorları olarak hareket ederek, daha büyük bir sermayeyi harekete geçirmek için başlangıçta bir miktar öz sermaye sağlarlar.

125 Sierra (2011:12).

126 Brown & Jacobs (2011:2).

127 UNEP Finans Girişimi (2011).

128 Brown & Jacobs (2011:2).

129 (a.g.e.:2).

130 De Nevers (2011:24).

Daha büyük miktarlarda özel sermaye.¹³¹ Rehin fonları, sermaye yatırımcılarının coğrafi, ülke ve uygulama riskleri nedeniyle yatırım yapmakta isteksiz olmaları nedeniyle projelerin yeterli öz sermayeye erişmekte zorlandığı durumlarda ilginç bir finansman seçeneğidir.¹³² Rehin fonları, genellikle güçlü bir getiri oranına sahip olan, ancak yine de özel yatırımcıların dikkate alamayacağı kadar küçük oldukları için öz sermayeye erişimi sınırlı olan projeler için de uygulanabilir.¹³³

Fonların fonu yaklaşımı, risklerin çeşitlendirilmesine ve daha büyük yatırım ölçeklerine olanak tanıdığı için kurumsal yatırımcılar için cazip bir çözümdür.¹³⁴ Bu modelde, bir kamu fon sağlayıcısı sınırlı ortak olarak özel bir fona yatırım yapar ve bu fon da diğer özel yatırım yatırım yapar.¹³⁵ İkinci aşama fonların seçiminin, ülke veya teknoloji sektörü özelliklerini yansıtan farklı düzeylerde risk profilleri sunması beklenir. Başarılı bir şekilde yönetildiği takdirde, fon fonu modeli yatırımcılara, finansal taahhütlerin risklerini değerlendirmek için yeterli uzmanlığa sahip olmamaları nedeniyle başka türlü düşünemeyecekleri ülkelere veya sektörlerle erişim imkanı sunmaktadır.¹³⁶

Özkaynaktan yararlanmanın bir diğer yöntemi de sermaye benzeri sağlanmasıdır. Bu modelde kamu finansmanı, özel sermaye yatırımcılarının geri ödemede kamu fonlarına göre önceliğe sahip olması koşuluyla kullanılmaktadır. Böylece sermaye benzeri özkaynak fonları, özel sermaye yatırımcılarının kar dağıtımında ilk hak sahibi olmalarını sağlayarak riske göre ayarlanmış getirilerinin artırılmasına katkıda bulunmaktadır.¹³⁷

V. Özel Sektör Finansmanının Harekete Geçirilmesinde GCF'nin Rolü

Bu bölümün E II. kısmında sunulan çok çeşitli fon mekanizmalarına ek olarak Cancun Anlaşmaları yeni bir fon aracı olan GCF'yi oluşturmuştur. Bu fonun 100 milyar ABD\$'lık iddialı finansman hedefi açısından merkezi bir rol oynaması beklenmektedir. Sonuç olarak GCF, özel sektör kapasitesinin harekete geçirilmesi söz konusu olduğunda da önemli bir oyuncu olacaktır.

131 Brown & Jacobs (2011:2).

132 Sierra (2011:12).

133 Brown & Jacobs (2011:2).

134 De Nevers (2011:24).

135 Sierra (2011:12).

136 De Nevers (2011:24).

137 Brown & Jacobs (2011:2).

1. Mevcut Çerçeve

Cancun kararına göre, GCF'nin yeni çok taraflı finansmanın önemli bir kısmını uyum için kanalize etmesi beklenmektedir.¹³⁸ Gelişmiş ülkelerin Cancun anlaşmasındaki önemli taahhütleri ile ilgili olarak, GCF iklim değişikliği finansman sisteminde merkezi bir rol üstlenecektir. Bu merkezi rol, GCF'nin resmi olarak başlatıldığı ve yönetim belgesinin onaylandığı Durban'daki COP 17'de vurgulanmıştır. Sonucuna göre, GCF'nin amacı, iklim değişikliği sorunuyla mücadelede uluslararası toplumun hedeflerine ulaşmasına önemli ve iddialı bir katkıda bulunmaktadır.¹³⁹ GCF'nin öz anlayışı, uluslararası ve ulusal düzeyde hem kamu hem de özel kaynaklardan yeni, ek, yeterli ve öngörülebilir mali araçların kanalize edilmesinde kilit bir rol oynamaktır. Buna uygun olarak, yönetim belgesi, Fonun gelişmiş ülke taraflarından mali girdiler alacağını ve bunun ötesinde çeşitli diğer kamu ve özel kaynaklardan finansmana açık olduğunu belirtmektedir.¹⁴⁰ Uzun vadede, GCF'nin "iklim değişikliği finansmanı için ana küresel fon" olması öngörülmektedir.¹⁴¹

GCF için belirlenen iddialı hedeflerin bir sonucu olarak, hükümet GCF'nin bağlantı aracı, özel mali kaynakların entegrasyonuna ilişkin özel düzenlemeler öngörmektedir. Özel sektörün azaltım ve uyum faaliyetlerini ulusal ve uluslararası düzeyde doğrudan ve dolaylı olarak finanse etmek için bir özel sektör tesisi kurulmuştur.¹⁴² Ayrıca, tesis özellikle gelişmekte olan ülkelerde faaliyet gösteren özel sektör aktörlerini destekleyecektir.

GCF yönetim belgesi, hibeleri ve imtiyazlı kredileri finansal araçlar olarak listelemektedir. Finansman, Kurul tarafından onaylandıktan sonra diğer yöntemler, araçlar veya tesisler aracılığıyla da sağlanabilir. Yönetim belgesine göre, somut projelerin finansmanı, projelerin kimliğini kapsamalıdır.

138 UNFCCC, Karar 1/CP.16 Cancun Anlaşmaları: Outcome of the Work of the Ad Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention, s 17, <http://unfccc.int/resource/docs/2010/cop16/eng/07a01.pdf> adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.

139 UNFCCC, Decision 3/CP.17 Launching the Green Climate Fund, şu adresten erişilebilir: <http://unfccc.int/resource/docs/2011/cop17/eng/09a01.pdf>, son erişim 24 Ocak 2013, Ek para. 1.

140 (ibid.:Ek para. 29f.).

141 (ibid.:Ek para. 32).

142 (ibid.:Ek para. 41).

Projeyi uygulanabilir kılmak için gerekli olduğu düşünülen yatırımın tanımlanabilir ek maliyetleri.¹⁴³

2. Temel Konular

GCF'nin karşılaştığı başlıca zorluklardan biri, halihazırda çeşitlilik arz eden iklim finansmanı mimarisi içindeki yerini bulmak olacaktır. Yukarıda bahsi geçen diğer mekanizmalarıyla ilişkisinin ve bu mekanizmalara yönelik ayrımının nasıl gelişeceğini takip etmek ilginç olacaktır. GCF ancak büyük ölçekte faaliyet göstermeyi başarırca öngörülen kilit finansman mekanizması haline gelecektir. Bu gelişme, gelişmiş devletler tarafından katkıda bulunulan kamu fonlarının seviyesine ve "özellikle özel sektör yatırımları için bir katalizör olarak aracın çekiciliğine" bağlıdır.¹⁴⁴ Farklı bariyer seviyeleriyle ilgili olarak, GCF'nin katılım için çeşitli fırsatları olacaktır. Bütçe desteği gibi araçlarla kamu sektörü projelerinin ve politika reform programlarının desteklenmesi, özel yatırım için tutarlı ve güvenilir bir elverişli ortamın oluşturulmasında çok önemli bir unsur olacaktır.¹⁴⁵ Elverişli politika ve düzenleyici ortamların desteklenmesine ek olarak, TMKF'nin özel yatırımı çekmek için risk azaltma araçları ve yeni iklim araçları yoluyla doğrudan kamu iklim fonlarından yararlanması da gerekecektir.¹⁴⁶ Bu araçlar yukarıda belirtilmiştir ve diğerlerinin yanı sıra risk garantileri ve rehin fonları veya fon fonlarını da içermektedir. Buna paralel olarak, GCF'nin tasarımının, doğrudan yatırımlar yoluyla ve gelişmekte olan ülkelerde gerekli elverişli çerçeveleri destekleyerek özel sermayeden yararlanma yollarını içermesi gerekecektir.¹⁴⁷

Bir diğer kilit konu ise, GCF'nin kanalize edilmesinde öngörülen rolünden kaynaklanmaktadır

yeni uyum finansmanında önemli bir paya sahip olacaktır. GCF için uyum faaliyetlerini güçlendirme görevi, özel sektör katılımına özellikle odaklanma anlamına gelecektir. En kırılgan ülkeler, ülke kredibilitesi düşük olan gelişmekte olan ülkelerdir ve bu nedenle özel yatırımcılar için azaltım yatırımlarından daha az cazip olan uyum yatırımlarına (örneğin su veya tarımla ilgili) ihtiyaç duydukları için özel yatırımı en az çekebilen ülkelerdir.

---

143 (ibid.:Ek para. 54).

144 Sierra (2011:16).

145 (a.g.e.).

146 De Nevers (2011:25).

147 UNEP Finans Girişimi (2011).

büyük altyapı yatırımlarının (örneğin enerji veya ulaştırma) gerekli olduğu azaltım faaliyetleri.¹⁴⁸ Bu ikilem, taahhütler açısından azaltımın küresel olarak adaptasyonun on katı kaynak aldığı gerçeğiyle gösterilmektedir. Azaltım finansmanı daha ziyade hızlı gelişen ekonomilere harcandığından, sonuç olarak Afrika en düşük düzeyde finansman almaktadır.¹⁴⁹ Bu bağlamda, GCF'nin şimdiye kadar var olan iklim finansmanı yapılarını parçalaması ve uyum için güçlü bir gerekçe oluşturması gerekecektir. Uyum Fonu'nun tanıtımı sırasında daha önceki aşamalarda da tartışıldığı üzere, daha yoksul ve kırılgan ülkelerdeki uyum ihtiyaçlarının finansmanı için güvenli, yeterli ve öngörülebilir fon akışlarının geliştirilmesi önemini korumaktadır.¹⁵⁰ Bu nedenle GCF'nin, kamu fonlarının kullanımında önceliğin özellikle en kırılgan ülkelerdeki uyum maliyetlerinin finansmanına verilmesini sağlayacak yapılar ve yöntemler geliştirmesi gerekmektedir.¹⁵¹ Bununla birlikte, GCF'nin uyum faaliyetlerine özel sektör katılımını artırması da zorunlu olacaktır. Özel yatırımları çekmek için özel sektör finansmanının en kırılgan ülkelerde oynayabileceği rolü anlamak gerekmektedir.¹⁵² GCF uyum için kamu fonlarına öncelik vermeyi ve önemli ölçekte ek özel yatırımı harekete geçirmeyi başarır, uyum için güçlü bir durum yaratabilir. GCF'nin Uyum Fonu'nun yapılarını ve faaliyetlerini çoğaltmak ve engellemek yerine bunları tamamlaması ve daha da ileriye götürmesi zor olacaktır.

H. Son Sözler

Uluslararası Enerji Ajansı, iklim hedeflerine ulaşmak için yapılacak yatırımların toplam maliyetinin 2010-2020 yılları arasında yılda 220 milyar ABD dolarına, 2020-2030 yılları arasında ise yılda yaklaşık 1 trilyon ABD dolarına ulaşabileceğini tahmin etmektedir. Azaltım ve uyum faaliyetleri büyük miktarlarda sermaye, yenilikçi finansal mekanizmalar ve uzun vadeli taahhüt gerektirmektedir. Bu nedenle hem kamu hem de özel fonların önemli ölçüde artırılması gerekmektedir.

Özel finansman miktarının kamu finansmanından neredeyse üç kat daha fazla olduğu düşünüldüğünde, azaltım ve uyum için özel sektör finansmanının sürekli olarak harekete geçirilmesi zorunludur. Bu amaçla, aşağıdakileri oluşturmak çok önemlidir

148 De Nevers (2011:9).

149 Whande & Reddy (2011:2).

150 Grasso (2011: 362).

151 De Nevers (2011:9).

152 Bird ve diğerleri (2011:6).

Özellikle özel sektörün temiz ve iklime dirençli teknolojiler ve yenilenebilir enerji alanındaki yatırımları için elverişli bir yatırım ortamı. Sadece iklim yatırımlarının istikrarlı ve rekabetçi bir risk-getiri profili özel sektör sermayesini harekete geçirecek ve böylece uluslararası iklim finansmanında gerekli olan önemli yatırım hacimlerine ulaşılmasına katkıda bulunacaktır.

Özel sektörün iklim değişikliğinin azaltılması ve adaptasyonuna katılımını harekete geçirmek, farklı seviyelerdeki önemli engelleri aşmak için siyasi ve mali programlar gerektirmektedir. İklim finansmanı için özel kaynaklardan yararlanmaya yönelik garantiler, fon fonları, proje birleştirme mekanizmaları, iklim tahvilleri ve kamu-özel fonları gibi fikirler ortaya çıkmıştır. Gelecekte iklim değişikliğiyle ilgili zorlukların üstesinden gelebilmek için özel sermayeden yararlanmaya yönelik başka yaklaşımların tasarlanması gerekecektir. Özellikle dünyanın en hassas bölgeleri söz konusu olduğunda, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinden en fazla etkilenen ülkeler için, azaltım tedbirlerine harcanan mali kaynaklar (yaklaşık %95) ile uyum için harcananlar arasındaki bölünmeyi ele almak önemli olacaktır. Yeşil İklim Fonu'nun, uluslararası ve ulusal düzeyde hem kamu hem de özel kaynaklardan yeni, ilave, yeterli ve öngörülebilir mali araçların kanalize edilmesinde kilit bir rol oynayacağı umulmaktadır.

Referanslar

- Atteridge, Aaron, 2011, Will Private Finance Support Climate Change Adaptation in Developing Countries? Historical Investment Patterns as a Window on Future Private Climate Finance, Stockholm Environment Institute, <http://www.sei-international.org/mediamanager/documents/Publications/Climate/SEI-WP-2011-05-Private-Sector-Adaptation-Finance-ES.pdf> adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Bird, Neil, Jessica Brown & Liane Schalatek, 2011, Design Challenges for the Green Climate Fund, Climate Finance Policy Brief No. 4 (2011), 6, www.odi.org.uk/resources/docs/6457.pdf adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Bouwer, Laurens M. & Jeroen C.J.H. Aerts, 2006, İklim Değişikliğine Uyumun Finansmanı, *Afetler* 30, 49-63.
- Brown, Jessica & Michael Jacobs, 2011, Leveraging Private Investment: The Role of Public Sector Climate Finance, Overseas Development Institute (ODI) Background Paper, http://www.odi.org.uk/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publication_s-opinion-files/7082.pdf adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Buchner, Barbara, Angela Falconer, Morgan Hervé-Mignucci, Chiara Trabacchi & Marcel Brinkmann, 2011, The Landscape of Climate Finance, Climate Policy Initiative, <http://climatepolicyinitiative.org/publication/the-landscape-of-climate-finance/> adresinden erişilebilir, son erişim 24 Ocak 2013.

- Buchner, Barbara, Angela Falconer, Morgan Hervé-Mignucci & Chiara Trabacchi, 2012, The Landscape of Climate Finance 2012, Climate Policy Initiative, <http://climatepolicyinitiative.org/publication/global-landscape-of-climate-finance-2012/> adresinden erişilebilir, son erişim 24 Ocak 2013.
- Dellink, Rob, Michel den Elzen, Harry Aiking, Emmy Bergsma, Frans Berkhout, Thijs Dekker & Joyeeta Gupta, 2009, Sharing the Burden of Financing Adaptation to Climate Change, *Global Environmental Change* 19, 411-421.
- De Nevers, Michele, 2011, Climate Finance - Mobilizing Private Investment to Transform Development, Global Economic Governance Programme (GEG) Working Paper, http://www.globaleconomicgovernance.org/wp-content/uploads/Climate-Finance-for-Development_deNevers.pdf adresinden erişilebilir. son erişim 24 Ocak 2013.
- Di Leva, Charles E., 2010, International Environmental Law, the World Bank, and International Financial Institutions, in: Daniel D. Bradlow & David B. Hunter, *International Financial Institutions and International Law*, The Hague, Kluwer Law International, 343-385.
- Donner, Simon D., Milind Kandlikar & Hisham Zerriffi, 2011, Preparing to Manage Climate Change Financing, *Science* 334, 908-909.
- Enerji ve Kaynaklar Enstitüsü, 2012, İklim ve Kalkınma Araştırma İncelemesi, Sentez Raporu (2012), http://www.teriin.org/pdf/Synthesis_Report.pdf adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Forstater, Maya & Rachel Rank, 2012, Towards Climate Finance Transparency, Paper by aidinfo and Publish What You Fund, http://www.publishwhatyoufund.org/files/Towards-Climate-Finance-Transparency_Final.pdf adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Grasso, Marco, 2011, İklim Değişikliğinde Kuzey-Güney Çatışmasında Adaletin Rolü: The Case of Negotiations on the Adaptation Fund, *Uluslararası Çevre Anlaşmaları*, 361-377.
- Uluslararası Enerji Ajansı, 2010, World Energy Outlook 2010, <http://www.iaea.org/publications/freepublications/publication/name,27324,en.html> adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 22 Şubat 2013.
- McGoldrick, Will, 2007, Financing Adaptation in Pacific Island Countries: Prospects for the Post-2012 Climate Change Regime, *Australian International Law Journal* 14, 45- 69.
- Patel, Shilpa, 2011, İklim Finansmanı: Engaging the Private Sector, International Finance Corporation (IFC) Background Paper, http://www1.ifc.org/wps/wcm/connect/5d659a804b28afee9978f908d0338960/ClimateFinance_G20Report.pdf?MOD=AJPERES adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Ruppel, Oliver C., 2011, Financing for Climate Change in Africa, in: AMCEN/African Union and UNEP/United Nations Environment Programme, *Addressing Climate Change Challenges in Africa*, Nairobi, AMCEN 127-169, http://www.unep.org/roa/amcen/docs/publications/guidebook_ClimateChange.pdf adresinden erişilebilir, son erişim 24 Ocak 2013.

- Ruppel, Oliver C., 2013, International Legal Climate Change Regimes and Climate Finance, in: Ruppel, Oliver C. & Katharina Ruppel-Schlichting (Eds), *Environmental Law and Policy in Namibia*, Windhoek/Essen, Orumbonde Press/Welwitschia Verlag Dr. A. Eckl, 287-308.
- Ruppel, Oliver C. & Cord Lüdemann, 2013, Climate Finance - Mobilising Private Sector Finance for Mitigation and Adaptation, Institute for Security Studies (ISS) Situation Report, http://www.issafrika.org/uploads/SitRep2013_6May.pdf adresinden edinilebilir, son erişim tarihi 21 Mayıs 2013.
- Sierra, Katrin, 2011, Yeşil İklim Fonu: Özel Sektörü Harekete Geçirmek için Seçenekler, http://cdkn.org/wp-content/uploads/2012/03/The-Green-Climate-Fund_options-for-mobilizing-the-private-sector.pdf adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Transparency International, 2011, *Dünya Yolsuzluk Raporu: İklim Değişikliği*, Londra, Earthscan, http://archive.transparency.org/publications/gcr/gcr_climate_change2 adresinden erişilebilir, son erişim 24 Ocak 2012.
- BM Genel Sekreteri, 2010, Genel Sekreter'in İklim Değişikliği Finansmanı Üst Düzey Danışma Grubu Raporu, http://www.un.org/wcm/webdav/site/climatechange/shared/Documents/AGF_reports/AGF_Final_Report.pdf adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- UNCTAD, World Investment Report, 2012, Towards a New Generation of Investment Policies 4 (2012), <http://www.unctad-docs.org/files/UNCTAD-WIR2012-Full-en.pdf>, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- UNEP & Bloomberg New Energy Finance, 2011, Global Trends in Renewable Energy Investment, <http://fs-unep-centre.org/publications/global-trends-renewable-energy-investment-2011> adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- UNEP Finans Girişimi, 2011, Yeşil İklim Fonu (GCF): The Private Financial Sector's Perspective, http://unfccc.int/files/cancun_agreements/green_climate_fund/application/pdf/unep_fi_submission_on_private_sector.pdf adresinde bulunabilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- UNFCCC/Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi, 2009, Fact Sheet: İklim Değişikliği Eyleminin Finansmanı, http://unfccc.int/files/press/backgrounders/application/pdf/fact_sheet_financing_climate_change.pdf adresinden erişilebilir, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Van Kerkhoff, Lorrae, Imran Habib Ahmad, Jamie Pittock & Will Steffen, 2011, Designing the Green Climate Fund: How to Spend \$100 Billion Sensibly, *Environment* 53, 18-30.
- Whande, Webster & Trusha Reddy, 2011, The Governance of Climate Finance in Africa, Asia and Latin America: Some Critical Reflections, Institute for Security Studies (ISS) Policy Brief No. 24, <http://www.issafrika.org/uploads/No24Jun2011.pdf> adresinde mevcuttur, son erişim tarihi 24 Ocak 2013.
- Dünya Bankası, Dünya Kalkınma Raporu 2010, Kalkınma ve İklim Değişikliği, <http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/EXTDEC/EXTRESEARCH/EXTWDRS/0,,contentMDK:23062354~pagePK:478093~piPK:477627~theSitePK:477624,00.html>, son erişim 22 Şubat 2013.